

De mensuribus et ponderibus

Τὸ «Περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν» ἔργον Ἐπιφανίου τοῦ Σαλαμῖνος

Εἴ τις ἐθέλει τῶν ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς εἰδέναι τὰ πρὸς πολυπειρίαν μέρη, λέγω δὴ περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν, τούτῳ τῷ ὑπομνηστικῷ ἐντυγχάνειν μὴ κατοκνεῖτω. Καὶ πρῶτον μὲν δεῖ εἰδέναι τὸν φιλόλογον, πόσα τυγχάνει ἐν ταῖς προφητεῖαις μέρη. Εἰς δέκα γὰρ διήρηνται θεωρίας αἱ προφητεῖαι, οὕτω περιέχουσαι διδασκαλίας, θεωρίας, προτροπὰς, ἐλέγχους, ἀπειλάς, ὀλοφυρμούς, θρήνους, εὐχάς, ἱστορίας, προρρήσεις. Παράκεινται δὲ ταῖς αὐταῖς προφητεῖαις σημεῖα ταῦτα· περὶ τῆς ἀποβολῆς τοῦ προτέρου λαοῦ· περὶ τῆς ἀποβολῆς τοῦ κατὰ σάρκα νόμου· περὶ τῆς καινῆς διαθήκης· περὶ τῆς τῶν ἐθνῶν κλήσεως. περὶ Χριστοῦ. περὶ ἐπαγγελιῶν τοῦ προτέρου λαοῦ. περὶ τῆς ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς ἀσαφείας· περὶ μελλόντων προγνώσεως.

Ἐπειδὴ δὲ τινες κατὰ προσωδίαν ἔστιξαν τὰς γραφὰς καὶ περὶ τῆς προσωδίας τάδε· ὀξεῖα /, βαρεῖα /, περισπωμένη /, μακρά !, βραχεῖα !, δασεῖα /, ψιλή /, ἀπόστροφος ', ὑφέν &, ὑποδιαστολή. Περὶ ἀστερίσκου καὶ ὀβελοῦ καὶ λιμνίσκου καὶ ὑπολιμνίσκου ἴγουν τῶν ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς σημείων. Ὁ ἀστερίσκος οὗτος, ἔνθα παράκειται, σημαίνει τὸ ἐμφερόμενον ῥῆμα ἐν τῷ ἑβραϊκῷ κεῖσθαι καὶ ἐμφέρεσθαι παρὰ Ἀκύλα καὶ Συμμάχῳ, σπανίως δὲ καὶ παρὰ Θεοδοτίωνι· οἱ δὲ ἑβδομήκοντα δύο ἐρμηνευταὶ παρήκαν καὶ οὐχ ἠρμήνευσαν, ὡς δισσολογουμένων τῶν τοιούτων λογίων καὶ ὡς ἐκ περισσοῦ ἀναγινωσκομένων. Εἰς παράστασιν δὲ τῶν εἰρημένων λεκτέον διὰ βραχείας λέξεως εἰς τὸ ἀπὸ τῆς μιᾶς λέξεως περὶ τῶν λοιπῶν σε γνῶναι. Κεῖται ἐν ἀρχῇ τῆς Γενέσεως «οὐαεεεὶ Ἀδὰμ σαλωεὶμ σανᾶ οὐαθεσᾶ μῆωθ σανᾶ», ὃ ἐρμηνεύεται, ὡς καὶ Ἀκύλας ἠκολούθησε, «καὶ ἔζησεν Ἀδὰμ τριάκοντα ἔτος καὶ ἑνακόσια ἔτος».

Ὅθεν οἱ ἑβδομήκοντα δύο ἐρμηνευταὶ ἐξ Ἑβραίων ὀρμώμενοι καὶ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων τὴν τε τῶν Ἑβραίων, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν Ἑλλήνων ἀκριβῶς πεπαιδευμένοι φωνήν, οὐ μόνον τὴν ἐκ τῆς ἑβραϊδος εἰς ἑλληνίδα ἠρμήνευσαν γραφήν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν τῇ ἑβραϊδί διὰ δισσολογίας ἐκφωνουμένην διάλεκτον τῇ τρανότητι ἐρμηνεύσαντες παρήγαγον. Καὶ ἀντὶ τοῦ εἰς δύο τόπους κεῖσθαι τὸ ὄνομα τοῦ ἔτους ἐνὶ τόπῳ χρησάμενοι τὴν δοκοῦσαν εἶναι βόμβησιν εἰς λειότητα μετέβαλον φήσαντες «ἔζησε δὲ Ἀδὰμ τριάκοντα καὶ ἑνακόσια ἔτη», οὔτε ἔλλιπες τι ποιήσαντες τῷ λόγῳ, ἀλλὰ καὶ εἰς τρανότητα κατέστησαν τὴν ἀνάγνωσιν, ὅπερ ἐν μὲν τῇ ἑβραϊδί οὐ δύναται διὰ τῆς συντομίας λέγεσθαι οὕτως, ὡς οἱ ἑβδομήκοντα δύο λέγουσιν, ὅτι «ἔζησεν Ἀδὰμ τριάκοντα καὶ ἑνακόσια ἔτη», οὔτε ἐν τῇ ἑλληνίδι, ὡς ὁ Ἀκύλας ἠρμήνευσεν, ἐξ ἐπιπολῆς λέγων «ἔζησεν Ἀδὰμ ἑνακόσια ἔτος καὶ τριάκοντα ἔτος».

Ὅραξ γάρ, ὦ φιλόλογε, ὡς ἀρέπειαν παρέχει τῷ λόγῳ, οὐ τῇ τρανότητι τοῦ λόγου προσέχων, ἀλλὰ τῇ τῆς δευτερολογίας ἀκριβείᾳ. Καὶ ἔδοξε τοῦτό τισι παρὰ μὲν τοῖς ἑβδομήκοντα δύο ἔλλιπῶς κεῖσθαι, παρὰ δὲ Ἀκύλα καὶ Συμμάχῳ καὶ ἄλλαις ἐκδόσεσιν ἀνελλιπῶς ἠρμηνεῦσθαι, ὅπερ οὐδὲ παρὰ τοῖς ἑβδομήκοντα δύο ἐνέλιπεν, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν περὶ Ἀκύλαν μετὰ καὶ τῆς κακοφωνίας περισσῶς κεῖται ἐν δυοῖς τόποις ἀνθ' ἑνός, τουτέστιν ἀντὶ τοῦ ἔτη ἔτος καὶ ἔτος. Διὰ τοῦτο ἐν ἐνὶ τόπῳ τὸ τοῦ ἔτους ὄνομα οἱ ἑβδομήκοντα δύο παρέλιπον. Ἐλθόντων δὲ μετ' ἔπειτα τῶν περὶ Ἀκύλαν καὶ τὰ ὑπὸ τῶν ἑβδομήκοντα δύο παραλειφθέντα ἐκδεδωκότων, ἐδόκουν εἶναι περιττότερα. Ὠριγένης μετὰ ταῦτα ἐλθὼν ἀποκατέστησε μὲν ἐκάστῳ τόπῳ τὸν

ἐλλείποντα λόγον, παρέθετο δὲ αὐτῷ τὸν ἀστερίσκον, οὐχ ὡς χρείας οὔσης τοῦ πάντως ζητηθῆναι τὸν λόγον, περιττὸς γάρ ἐστιν, ἀλλ' ἵνα μὴ παραλείψῃ Ἰουδαίους καὶ Σαμαρείταις ἐπιλαμβάνεσθαι τῶν ἐν ταῖς ἀγίαις ἐκκλησίαις θείων γραφῶν, μηδενὸς ἐπιληψίμου πράγματος ὑπάρχοντος κατὰ τῆς πίστεως ἐν τοῖς ἀπιστηρισμένοις λόγοις· περιττοὶ γάρ εἰσι καὶ δισσολογούμενοι, ὡς ἀπὸ τῆς ἀναγνώσεως ἐδειξάμεν περὶ τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς αὐτοῦ ζωῆς· ὡς καὶ ἀπὸ τοῦ βραχυτάτου λόγου δυνατόν σε τοῖς λοιποῖς ἐπιστῆναι λόγοις, ἔνθα οἱ ἀστερίσκοι παράκεινται. Ἴνα δὲ καὶ τοῦτο μάθῃς, διὰ τί ἀστερίσκους παρέθετο τοῖς λόγοις τούτοις, ἀφθόνως καὶ τοῦτο λέξομεν. Ἐπίστασαι τοῦτο, ὃ ἀκροατά, ὅτι ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ οἱ ἀστέρες εἰσὶ, κἂν τε ὑπὸ νεφελῶν ἢ ἡλίου καλυφθῶσι. Τούτῳ τῷ νοήματι ὁ τοὺς ἀστερίσκους παραθεὶς ἐποίησεν, ἵνα σοι δείξῃ ὅτι οἱ λόγοι, οἷς παράκεινται οἱ ἀστερίσκοι, πεπήγασι μὲν ἐν ταῖς ἑβραϊκαῖς λέξεσιν, ὡς οἱ ἀστέρες ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, ἐκαλύφθησαν δὲ ὑπὸ τῶν ἑβδομήκοντα δύο ἑρμηνείας, ὡς οἱ ἀστέρες ὑπὸ τῶν νεφελῶν καλύπτονται.

Αὕτη ἡ ὑπόθεσις τοῦ ἀστερίσκου. Τοῦ δὲ ὀβελοῦ τὸ διήγημα τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον. Ὀβελὸς οὗτός ἐστιν ὁ παρακείμενος· παραπλησίως γὰρ γράφεται τῇ καλουμένῃ γραμμῇ. Ὀβελὸς δὲ κέκληται κατὰ ἀττικὴν χρῆσιν, ἄλλοις δὲ καλεῖται δόρυ, ὃ ἐστὶ λόγχη, παρετέθη δὲ ταῖς τῆς θείας γραφῆς λέξεσι ταῖς παρὰ μὲν τοῖς ἑβδομήκοντα δύο ἑρμηνευταῖς κειμέναις παρὰ δὲ τοῖς περὶ Ἀκύλαν καὶ Σύμμαχον μὴ ἐμφερομέναις. Ἄφ' ἑαυτῶν γὰρ οἱ ἑβδομήκοντα δύο ἑρμηνευταὶ ταύτας τὰς λέξεις προσέθηκαν, οὐκ εἰς μάτην, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς ὠφέλειαν. Ταῖς γὰρ ἑλλιπῶς ἐχούσαις λέξεσι προστεθεικότες εἰς σαφήνειαν τὴν ἀνάγνωσιν παρήγαγον, ὥσθ' ὑπολαμβάνειν ἡμᾶς οὐκ ἀμοίρους αὐτοὺς γεγενῆσθαι πνεύματος ἀγίου. Ὡν γὰρ οὐκ ἦν χρεία δισσολογεῖν παρήκαν· ὅπου δὲ χωλὸν ἐδόκει τὸ ῥῆμα εἶναι εἰς ἑλληνικὴν διάλεκτον μεταφερόμενον, ἐκεῖ τὴν προσθήκην ἐποίησαντο. Θαυμάσαι δὲ ἔστιν ἐπὶ τούτῳ καὶ μὴ τολμᾶν μέμψιν ἐπάγειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἔπαινον, ὡς ἐκ βουλής Θεοῦ γεγενημένον συνιέναι τὸν εὐλαβῆ. Ἐβδομήκοντα δύο γὰρ ὄντες τὸν ἀριθμὸν καὶ ἐν τῇ Φαρία νήσῳ, καλουμένη δὲ ἄνω γῆ, ἄντικρυ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐν τριάκοντα καὶ ἕξ οἰκίσκοις, ζυγὴ ζυγὴ κατὰ οἰκίσκον, ἀφ' ἕωθεν ἕως ἑσπέρας συγκλειόμενοι, καὶ τὸ ἑσπέρας ἐν τριάκοντα ἕξ σκαφιδίοις περαιούμενοι καὶ ἀντιπεραιούμενοι εἰς τὸ τοῦ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου παλάτιον καὶ μετ' αὐτοῦ ἐστιώμενοι καὶ κατὰ ζυγὴν ἐν κοιτῶσι τριάκοντα ἕξ καθεύδοντες εἰς τὸ μὴ συνδυάσαι μετ' ἀλλήλων ἀλλ' ἀνοθεύτως ἑρμηνεύσαι, οὕτω διετέλουν. Τοὺς γὰρ προειρημένους τριάκοντα ἕξ οἰκίσκους ὁ Πτολεμαῖος κατασκευάσας ἐν τῷ πέραν εἰς τὴν νῆσον διπλοῦς τε αὐτοὺς ποιήσας δύο δύο ἐνέκλεισεν, ὡς ἔφην, καὶ παῖδας δύο ὑπηρετεῖν αὐτοῖς ἅμα ἐνέκλειεν ὀψοποιίας ἕνεκεν καὶ ὑπηρεσίας μετὰ καὶ ταχυγράφων. Ἄλλ' οὔτε θυρίδας τοῖς οἰκίσκοις ἐκείνοις ἐκ τῶν τοίχων ἐποίησεν, ἀλλ' ἄνωθεν ἐκ τῶν δωματίων τὰς καλουμένας ἀναφωτίδας ἀνέωξεν. Οἱ δὲ οὕτω διάγοντες ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ἑσπέρας ὑπὸ κλεῖδα συγκλειόμενοι οὕτως ἡρμήνευσαν. Ἐκάστη δὲ ζυγὴ βίβλος μία ἐπεδίδοτο, ὡς εἰπεῖν ἢ βίβλος τῆς τοῦ κόσμου Γενέσεως μιᾶ ζυγῆ, ἢ Ἔξοδος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ τῇ ἄλλῃ ζυγῆ, τὸ Λευιτικὸν τῇ ἄλλῃ καὶ καθ' ἕξῃς ἄλλῃ βίβλος τῇ ἄλλῃ. Καὶ οὕτως αἱ εἴκοσι ἑπτὰ βίβλοι αἱ ῥηταὶ καὶ ἐνδιάθετοι, εἴκοσι δὲ καὶ δύο κατὰ τὴν τοῦ ἀλφαβήτου παρ' Ἑβραίοις στοιχείωσιν ἀριθμοῦμεναι ἡρμηνεύθησαν. Εἴκοσι γὰρ καὶ δύο ἔχουσι στοιχείων ὀνόματα, πέντε δὲ εἰσὶν ἐξ αὐτῶν διπλούμεναι. Τὸ γὰρ χάφ ἐστὶ διπλοῦν καὶ τὸ μέμ καὶ τὸ νοῦν καὶ τὸ φι καὶ τὸ σαδέ. Διὸ καὶ αἱ βίβλοι κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον εἴκοσι δύο μὲν ἀριθμοῦνται, εἴκοσι ἑπτὰ δὲ εὐρίσκονται, διὰ τὸ πέντε ἐξ αὐτῶν διπλοῦσθαι. Συνάπτεται γὰρ ἡ Ῥουθ τοῖς Κριταῖς καὶ ἀριθμεῖται παρ' Ἑβραίοις μία

βίβλος. Συνάπτεται ἡ πρώτη τῶν Παραλειπομένων τῇ δευτέρᾳ καὶ λέγεται μία βίβλος. Συνάπτεται ἡ πρώτη τῶν Βασιλειῶν τῇ δευτέρᾳ καὶ λέγεται μία βίβλος. Συνάπτεται ἡ τρίτη τῇ τετάρτῃ καὶ λέγεται μία βίβλος. Συνάπτεται ἡ πρώτη τοῦ Ἑσδρα τῇ δευτέρᾳ καὶ γίνεται μία βίβλος. Οὕτως οὖν σύγκεινται αἱ βίβλοι ἐν πεντατεύχοις τέτταρσι καὶ μένουσιν ἄλλαι δύο ὑστεροῦσαι, ὡς εἶναι τὰς ἐνδιαθέτους βίβλους οὕτως· πέντε μὲν νομικάς, Γένεσιν, Ἑξοδον, Λευιτικόν, Ἀριθμούς, Δευτερονόμιον· αὕτη ἡ πεντάτευχος ἡ καὶ νομοθεσία· πέντε δὲ στιχήρεις· ἡ τοῦ Ἰωβ βίβλος, εἶτα τὸ Ψαλτήριον, Παροιμίαι Σολομώντος, Ἐκκλησιαστής, Ἄσμα Ἀσμάτων. Εἶτα ἄλλη πεντάτευχος τὰ καλούμενα Γραφεῖα, παρά τισι δὲ Ἀγιογράφα λεγόμενα, ἅτινά ἐστιν οὕτως· Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ βίβλος, Κριτῶν μετὰ τῆς Ῥούθ, Παραλειπομένων πρώτη μετὰ τῆς δευτέρας, Βασιλειῶν πρώτη μετὰ τῆς δευτέρας, Βασιλειῶν τρίτη μετὰ τῆς τετάρτης. Αὕτη τρίτη πεντάτευχος. Ἄλλη πεντάτευχος τὸ δωδεκαπρόφητον, Ἡσαΐας, Ἱερεμίας, Ἰεζεκιήλ, Δανιήλ. Καὶ εἶτα ἐπληρώθη ἡ προφητικὴ πεντάτευχος. Ἐμείναν δὲ ἄλλαι δύο, αἵτινες εἰσι τοῦ Ἑσδρα, δύο εἰς μίαν λογιζόμεναι, καὶ ἡ ἄλλη βίβλος ἡ τῆς Ἑσθήρ. Καὶ ἐκπληρώθησαν αἱ εἴκοσι δύο βίβλοι κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν εἴκοσι δύο στοιχείων παρ' Ἑβραίοις. Αἱ γὰρ στιχήρεις δύο βίβλοι, ἢ τε τοῦ Σολομώντος, ἢ Πανάρετος λεγομένη, καὶ ἡ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ υἱοῦ Σειράχ, ἐκγόνου δὲ τοῦ Ἰησοῦ, ὁ γὰρ πάππος αὐτοῦ Ἰησοῦς ἐκαλεῖτο, τοῦ καὶ τὴν σοφίαν ἔβραϊστὶ γράψαντος, ἦν ὁ ἔκγονος αὐτοῦ Ἰησοῦς ἐρμηνεύσας ἑλληνιστὶ ἔγραψε. Καὶ αὗται χρήσιμοι μὲν εἰσι καὶ ὠφέλιμοι, ἀλλ' εἰς ἀριθμὸν τῶν ῥητῶν οὐκ ἀναφέρονται. Διὸ οὐδὲ ἐν τῷ ἀαρὼν ἐνετέθησαν, τουτέστιν ἐν τῇ τῆς διαθήκης κιβωτῷ. Ἀλλὰ καὶ ἔτι τοῦτο σε μὴ παρέλθη, ὦ φιλόκαλε, ὅτι καὶ τὸ Ψαλτήριον διεῖλον εἰς πέντε βιβλία οἱ Ἑβραῖοι, ὥστε εἶναι καὶ αὐτὸ ἄλλην πεντάτευχον. Ἀπὸ γὰρ πρώτου ψαλμοῦ ἄχρι τεσσαρακοστοῦ μίαν ἐλογίσαντο βίβλον ἀπὸ δὲ τεσσαρακοστοῦ πρώτου ἄχρι τοῦ ἑβδομηκοστοῦ πρώτου δευτέραν ἠγήσαντο· ἀπὸ ἑβδομηκοστοῦ δευτέρου ἕως ὀγδοηκοστοῦ ὀγδοῦ τρίτην βίβλον ἐποίησαντο· ἀπὸ δὲ ὀγδοηκοστοῦ ἐνάτου ἕως ἑκατοστοῦ πέμπτου τετάρτην ἐποίησαν· ἀπὸ δὲ ἑκατοστοῦ ἕκτου ἕως τοῦ ἑκατοστοῦ πεντηκοστοῦ τὴν πέμπτην συνέθηκαν. Ἐκαστον γὰρ ψαλμὸν ἔχοντα ἐν τῷ τέλει τὸ εὐλογητὸς Κύριος, γένοιτο, γένοιτο, τέλος εἶναι βιβλίου ἐδικαίωσαν. Εὐρίσκεται δὲ τοῦτο ἐν τε τῷ τεσσαρακοστῷ καὶ ἐν τῷ ἑβδομηκοστῷ πρώτῳ καὶ ἐν τῷ ὀγδοηκοστῷ ὀγδῶ καὶ ἐν τῷ ἑκατοστῷ πέμπτῳ. Καὶ ἐπληρώθησαν αἱ τέσσαρες βίβλοι. Ἐν δὲ τῷ τέλει τῆς πέμπτῃς βίβλου ἀντὶ τοῦ εὐλογητὸς Κύριος γένοιτο γένοιτο τὸ «πᾶσα πνοὴ αἰνεσάτω τὸν Κύριον, ἀλληλουῖα». Οὕτω γὰρ λογισάμενοι τὴν περὶ τούτου πᾶσαν ὑπόθεσιν ἀνεπλήρωσαν. Αὗται τοίνυν αἱ εἴκοσι καὶ ἑπτὰ εἴκοσι δύο δὲ ἀριθμούμεναι μετὰ καὶ τοῦ Ψαλτηρίου καὶ τῶν ὄντων ἐν τῷ Ἱερεμῖα φημὶ δὲ καὶ τῶν Θρήνων καὶ τῶν ἐπιστολῶν Βαρούχ τε καὶ Ἱερεμίου, εἰ καὶ οὐ κεῖνται αἱ ἐπιστολαὶ παρ' Ἑβραίοις, ἡμόνον ἢ τῶν Θρήνων τῷ Ἱερεμῖα συναφθεῖσα, τὸν τρόπον ὃν εἵπομεν ἠρμηνεύθησαν κατὰ περίοδον ἐκάστη ζυγῇ ἐρμηνευτῶν ἐπιδιδόμεναι καὶ ἀπὸ τῆς πρώτης ζυγῆς τῇ δευτέρᾳ καὶ πάλιν ἀπὸ τῆς δευτέρας τῇ τρίτῃ καὶ οὕτω παρήλθον κυκλεύουσαι ἐκάστη τριακοντάκις καὶ ἑξάκις ἐρμηνευθεῖσαι, ὡς δ' ἄδεται λόγος καὶ αἱ εἴκοσι δύο καὶ ἑβδομήκοντα δύο τῶν ἀποκρύφων. Ὅτε δὲ ἐτελειώθησαν ἐκαθέστη ὁ βασιλεὺς ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καὶ τριάκοντα ἕξ ἀναγνώσται καὶ αὐτοὶ ἐκαθέστησαν ταπεινότερον, ἔχοντες ἐκάστης βίβλου τὰ τριάκοντα ἕξ ἰσότυπα καὶ εἷς ἔχων τῆς βίβλου τῆς ἑβραϊκῆς ἀντίγραφον. Ἐνὸς δὲ ἀναγινώσκοντος ἀναγνώστου καὶ τῶν ἄλλων ἐπεχόντων οὐχ εὐρέθη διαφωνία, ἀλλὰ Θεοῦ θαυμάσιον ἔργον εἰς τὸ γνωσθῆναι, ὅτι πνεύματος ἀγίου ἔσχον δωρεὰν ἐκεῖνοι οἱ ἄνδρες ὁμοφωνήσαντες ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ καὶ ὅπου μὲν

προσέθεντο λόγον πάντες ὁμοῦ προσέθεντο, ὅπου δὲ ἀφείλοντο πάντες ἐπ' ἴσης ἀφείλοντο. Καὶ ὧν μὲν ἀφείλοντο οὐκ ἔστι χρεία, ὧν δὲ προσέθεντο ἔστι χρεία. Εἰς δὲ τὸ γενέσθαι σοι σαφὲς τὸ εἰρημένον, ὅτι θαυμαστῶς κατὰ Θεοῦ οἰκονομίαν καὶ ἐκ συμφωνίας πνεύματος ἁγίου συμφώνως ἡρμήνευσαν, καὶ πρὸς ἀλλήλους οὐ διηρέθησαν, ὅπως ἂν ἐκ τούτου γνοῦς καὶ πεισθεὶς συναινέσης τῷ ἡμετέρῳ λόγῳ παρέξω σοι ἔνταῦθα διὰ μικροῦ λόγου τὴν τούτων ἀπόδειξιν. Ἐν τῷ ἑκατοστῷ τεσσαρακοστῷ ψαλμῷ ἔκειτο ἐν τῷ ἑβραϊκῷ οὕτως «Ἄδωναὶ ἔλαχ καρθὶ ἰσμαὴλ ἰεββητὰ ἀκὼλ», ἃ ἔστιν ἑρμηνευόμενα «Κύριε ἐκέκραξα πρὸς σέ, εἰσάκουσόν μου· πρόσχες τῇ φωνῇ». Οὐκ ἔχει δὲ τὸ ἑβραϊκὸν «τῆς δεήσεώς μου». Ὅρα οὖν, πῶς χωλὸν εὐρίσκεται. Οἱ δὲ ἑβδομήκοντα δύο ἑρμηνευταὶ προστεθεικότες τὸ «τῆς δεήσεώς μου» ἀχώλαντον ἐποίησαν τὸν στίχον καὶ ἡρμήνευσαν «Κύριε ἐκέκραξα πρὸς σέ, εἰσάκουσόν μου· πρόσχες τῇ φωνῇ τῆς δεήσεώς μου». Καὶ ὅρα πῶς εὐδιόρθωτος ἄδεται ὁ ψαλμός. Ἐπίστηθι τοίνυν ἀπὸ τοῦ βραχυτάτου λόγου τοῖς ὁμοίοις αὐτῶν κατὰ τὴν προσθήκην πανταχοῦ ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἑρμηνευτῶν κειμένοις, ὅτι καλῶς οἱ λόγοι προστετέθησαν εἰς φράσιν καὶ ὠφέλειαν τῶν μελλόντων ἔθνων εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ πίστιν ἄγεσθαι καὶ τὴν ἐκ τῶν θείων λόγων τῆς παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης κτᾶσθαι ζωῆς κληρονομίαν. Τῷ δ' αὐτῷ τρόπῳ ὁ Ὁριγένης καλῶς ποιῶν, ὡς περὶ τοῦ ἀστερίσκου ἐποίησεν, οὕτως καὶ περὶ τοῦ ὄβελου τὴν σημειώσιν ἐποίησατο. Εἶθε οὖν καὶ τὰ ἄλλα οὕτω καλῶς ἐποίησε. Τὰς γὰρ ἕξ ἑρμηνείας καὶ τὴν ἑβραϊκὴν γραφὴν ἑβραϊκοῖς στοιχείοις καὶ ῥήμασιν αὐτοῖς ἐν σελίδι μιᾷ συντεθεικώς, ἄλλην σελίδα ἀντιπαρέθετο δι' ἑλληνικῶν μὲν γραμμάτων ἑβραϊκῶν δὲ λέξεων πρὸς κατάληψιν τῶν μὴ εἰδόντων ἑβραϊκὰ στοιχεῖα εἰς τὸ διὰ τῶν ἑλληνικῶν εἰδέναι τῶν ἑβραϊκῶν λογίων τὴν δύναμιν. Καὶ οὕτω τοῖς λεγομένοις ὑπ' αὐτοῦ ἑξαπλοῖς ἢ ὀκταπλοῖς τὰς μὲν δύο ἑβραϊκὰς σελίδας καὶ τὰς ἕξ τῶν ἑρμηνευτῶν ἐκ παραλλήλου ἀντιπαραθεῖς μεγάλην ὠφέλειαν γνώσεως ἔδωκε τοῖς φιλοκάλοις. Εἶθε δὲ καὶ ἐν τοῖς αὐτοῦ συντάγμασι μὴ παρέπεσε καὶ τὸν κόσμον καὶ ἑαυτὸν ἠδίκησε κακῶς δογματίσας τὰ περὶ πίστεως καὶ τὰ πλεῖστα τῶν γραφῶν κακῶς φράσας. Ἀλλὰ περὶ τοῦ ὄβελου αὐθις ἐπιλήψομαι τῆς διηγήσεως. Ἐφραμεν οὖν, ὅτι ὁ ὄβελος λόγῃ λέγεται· ξίφος δὲ ἔστι τοῦτο ἀναιρετικόν. Ἐνθα τοίνυν ἡ λέξις εὐρίσκεται παρὰ μὲν τοῖς ἑβδομήκοντα δύο κειμένη ἐν δὲ τῷ ἑβραϊκῷ μὴ ἐμφερομένη, ἐκ τῆς τοῦ ὄβελου σημειώσεως τοῦ τῇ λέξει παρακειμένου δηλοῦται ὅτι ἀνήρηται ὁ λόγος ἀπὸ τοῦ γεννητικοῦ τόπου, ἥτοι τοῦ ἐδάφους τῆς γραφῆς, ὡς μὴ ὑπάρχων ἐν τῷ τόπῳ τῆς βίβλου.

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ἀστερίσκου καὶ τοῦ ὄβελου διηγησάμην. Λοιπὸν καὶ περὶ τοῦ λιμνίσκου καὶ ὑπολιμνίσκου διηγητέον. Λιμνίσκον γοῦν, τὸν οὕτω γραφόμενον ὡς ἔχει τὸ προκειμένον σημεῖον, ὃ ἔστι γραμμὴ μία μεσολαβουμένη ὑπὸ κεντημάτων δύο, εἴτ' οὖν στιγμῶν, μιᾶς μὲν ἐπάνω οὔσης, τῆς δὲ ἄλλης ὑποκάτω, παρὰ ἰατροῖς φυσιολογικῶς ἠρῆσθαι φασι, καὶ ὠνομάσθαι ἀπὸ τῆς κατὰ τὸ σῶμα χειρουργίας, δύο μὲν ἀπλῶν τομῶν διαιρουμένων εἴτ' οὖν τεμνομένων, μέσον δὲ τῶν δύο διαιρέσεων τοῦ τμηθέντος τόπου διὰ τὰς παρ' ἑκατέρας ἀπλᾶς δύο τομὰς ὄβελου σχῆμα τοῦ σώματος ἀποτελοῦντος. Μοτοῦ δὲ ὃ ἔστι λινοῦν ῥάκος, εἰς λεπτὸν καὶ μακρὸν σχῆμα ἀποτμηθὲν ἐμβαλλομένου ἀπὸ τῆς μιᾶς διαιρέσεως καὶ εἰς τὴν ἄλλην διαπερῶντος, λιμνίσκος ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰατρῶν καλῶς ἐκλήθη διὰ τὸ λιμνάζειν κλυζόμενον τὸν μοτὸν ἐν τοῖς τοῦ τόπου ὑγροῖς. Διὸ καὶ τοῦτο τὸ τοῦ σημείου σχῆμα τοῖς θείοις λόγοις παρέθετο, ἴν', ὅτε σπανίως που εὔροις ἐν τῇ τῶν ἑβδομήκοντα δύο ἑρμηνείᾳ διαφωνοῦσαν λέξιν, οὐ μὴν δὲ ἐλλείπουσαν οὐδὲ προστεθειμένην ταῖς ὁμοίαις αὐτῇ

λέξεις, γνοίης ὅτι ὑπὸ μιᾶς ζυγῆς ἢ δύο αὐτὴ ἡρμηνεύθη ἢ λέξις διὰ τὰ παρακείμενα δύο κεντήματα. Καλεῖται δὲ ταῦτα συναμφοτέρα ἢ ὅμοια. Ἴνα δὲ καὶ τοῦτο λείον σοι εἶη καὶ εὐπερίδρακτον καὶ περὶ τούτου ἐρῶ. Ὅταν εὗρης ὡς ἐν ἑβδομηκοστῷ ψαλμῷ ἐμφέρεται «τὸ στόμα μου ἀναγγελεῖ τὴν δικαιοσύνην σου» ἀντὶ τοῦ «ἀναγγελεῖ τὴν δικαιοσύνην σου», «ἀναγγελεῖ τὰς δικαιοσύνας σου».

Πάλιν δὲ ἐν τῷ ἑβδομηκοστῷ πρώτῳ ψαλμῷ «καὶ ἔντιμον τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐνώπιον αὐτοῦ». Ἀντὶ δὲ τούτου πρόκειται, καὶ «ἔντιμον τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ». Καὶ οὕτως εἰς πολλοὺς τόπους εὗροις οὐδὲν μὲν ἑλλιπὲς ὑπάρχον οὐδὲ παρηλλαγμένον, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ μὲν ὑπάρχον διαφόρως δὲ ὀνομαζόμενον, ὡς εἶναι οὐ παρὰ ταῦτα ἄλλα συναμφοτέρως ἐκφωνούμενα. Οὕτω διὰ τὸν λιμνίσκον ἐσημειώθη ὡς παρὰ μιᾶς ζυγῆς ἢ δυοῖς ζυγαῖς εὐρεθέντος τοῦ οὕτως ἐκφωνηθέντος λόγου. Καὶ ταῦτα πάλιν περὶ λιμνίσκου εἶπομεν. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ περὶ τοῦ ὑπολιμνίσκου δηλώσομεν, ὅπως γινώσκῃς, ὅτι ὅπου εὐρίσκεται τὸ σημεῖον τοῦτο ὑποκείμενον, ὃ ἐστὶν ἀπλὴ γραμμὴ, ὀβελοῦ τὸ σχῆμα ἔχουσα, ὑποκειμένην δὲ ἔχουσα στιγμὴν ἤγουν κέντημα, τοῦτο τὸ σημεῖον τοῦ ὑπολιμνίσκου τύπον δηλοῖ. Ὅπου οὖν εὐρεθῆ ἴσως τινὶ παρακείμενος, δηλοῦται ὑπὸ μιᾶς ζυγῆς ἐρμηνευτῶν ἐξενεχθεὶς ὁ λόγος, καθ' ὃ ἢ μία στιγμὴ ὑποφαίνει. Καὶ ἐστὶ καὶ αὐτὸ συναμφοτέρον ἢ συναδέλφον τῆς λέξεως, ἢ ἐπίκειται. Αὕτη ἐστὶν ἡ ἡμῶν περὶ ἀστερίσκου καὶ ὀβελοῦ καὶ λιμνίσκου καὶ ὑπολιμνίσκου φράσις, φιλοκαλώτατε. Δεῖ δὲ ἡμᾶς καὶ αὐτῶν τῶν εἰρημένων τὴν ὑπόθεσιν δηλῶσαι. Χρησιμεύσει γάρ σοι καὶ ἡ περὶ τούτων γινώσις ἐξ αὐτῆς τῆς ἐπιβολῆς τῆς περὶ αὐτῶν διηγήσεως, ὑποδεικνύουσα τίς, πόθεν καὶ πότε καὶ γένους ποίου ἕκαστος αὐτῶν ὑπῆρξε, καὶ τοῦ ἐρμηνεύσαι τίς αὐτῷ γέγονεν ἡ αἰτία.

Καὶ πρώτοι μὲν ἐρμηνευταὶ γεγόνασι τῆς αὐτῆς θείας γραφῆς ἀπὸ ἑβραϊκῆς διαλέκτου εἰς ἑλληνίδα ἑβδομήκοντα δύο ἄνδρες τὸν ἀριθμόν, τὴν αὐτὴν πρώτην ἐρμηνείαν ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου ἐρμηνεύσαντες, οἵτινες ἐξελέγησαν ἐκ τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ, ἐξ ἄνδρες κατὰ φυλὴν, ὡς ἐξέδωκεν Ἀρισταῖος ἐν τῷ αὐτοῦ συντάγματι. † Τὰ δὲ ὀνόματα αὐτῶν ἐστὶ τάδε. Πρῶτον ἐκ φυλῆς Ἰουδα Ἰωσή, Ἐζεκίας, Ζαχαρίας, Ἰωάννης, Ἐζεκίας, Ἐλισσαῖος. Δεύτερον ἐκ φυλῆς Συμεῶν Ἰούδας, Σίμων, Σαμουήλος, Ἀδαῖος, Ματθαῖος, Σελεμίας. Τρίτον ἐκ φυλῆς Λευὶ Νεεμίας, Ἰώσηφος, Θεοδόσιος, Βασαῖος, Ὀρνίας, Δάκις. Τέταρτον ἐκ φυλῆς Ἰούδα Ἰωνάθαν, Ἀβραῖος, Ἐλισσαῖος, Ἀνανὶ Ζαχαρίας, Χελκίας. Πέμπτον ἐκ φυλῆς Ἰσάχαρ Ἰσακός, Ἰάκωβος, Ἰησοῦς, Σαμβαταῖος, Σίμων, Λεβὶς. Ἑκτον ἐκ φυλῆς Ζαβουλὼν Ἰούδας, Ἰώσηφος, Σίμων, Ζαχαρίας, Ζαμουήλος, Σελεμίας. Ἑβδομον ἐκ φυλῆς Γὰδ Σαμβαταῖος, Σεδεκίας, Ἰάκωβος, Ἰσακός, Ἰεραῖος, Ματθαῖος. Ὀγδοὸν ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ Θεοδόσιος, Ἰάσων, Ἰησοῦς, Θεόδοτος, Ἰωάννης Ἰωνάθαν. Ἐνατον ἐκ φυλῆς Δὰν Θεόφιλος, Ἀβραμὸς, Ἄρσαμος, Ἰάσων Ἐνδεμίας, Δανίηλος. Δέκατον ἐκ φυλῆς Νεφθαλεὶμ Ἰερεμίας, Ἐλιέζερ, Ζαχαρίας, Βαναῖος, Ἐλισσαῖος, Δαθαῖος. Ἐνδέκατον ἐκ φυλῆς Ἰωσὴ Σαμουήλος, Ἰώσηφος, Ἰούδας, Ἰωνάθαν, Χαλέβ, Δοσίθεος. Δωδέκατον ἐκ φυλῆς Βενιαμὴν Ἰσαλός, Ἰωάννης, Θεοδόσιος, Ἄρσαμος, Ἀβίτος, Ἐκίηλ. Ταῦτά ἐστὶ τὰ ὀνόματα, ὧν προείπομεν ἑβδομήκοντα δύο ἐρμηνευτῶν. † Περὶ ὧν ἀνωτέρω διὰ τῶν ἀστερίσκων καὶ τῶν ὀβελῶν καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἐρμηνευτῶν, τοῦτ' ἐστὶν Ἀκύλα καὶ Συμμάχου καὶ λοιπῶν ἀπὸ μέρους διηγησάμεθα, ἐνταῦθα δὲ καὶ τὰς αἰτίας σοι δηλώσομεν φιλοκαλώτατε. Ὁ γὰρ μετὰ τὸν πρῶτον Πτολεμαῖον δεύτερος βασιλεύσας Ἀλεξανδρείας Πτολεμαῖος, ὁ ἐπικληθεὶς Φιλάδελφος, ὡς προεῖρηται, φιλόκαλός τις ἀνὴρ καὶ φιλόλογος γεγένηται, ὅστις βιβλιοθήκην κατασκευάσας ἐπὶ τῆς αὐτῆς Ἀλεξάνδρου πόλεως ἐν τῷ Βρουχίω

καλουμένῳ κλίμα δὲ ἔστι τοῦτο τῆς αὐτῆς πόλεως ἔρημον τανῦν ὑπάρχον ἐνεχείρισε Δημητρίῳ τινὶ τῷ Φαλαρηνῷ τὴν αὐτὴν βιβλιοθήκην, προστάξας συναγαγεῖν τὰς πανταχοῦ γῆς βίβλους, γράφας ἐπιστολὰς καὶ προσλιπαρήσας ἕκαστον τῶν ἐπὶ γῆς βασιλέων τε καὶ ἀρχόντων τοὺς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ βασιλείαν τε καὶ ἀρχὴν μὴ κατοκνήσαι ἀποστεῖλαι ποιητῶν τε λέγων καὶ λογογράφων, ῥητόρων τε καὶ σοφιστῶν καὶ ἰατρῶν καὶ ἰατροσοφιστῶν καὶ ἱστοριογράφων καὶ λοιπῶν βίβλους. Τοῦ δὲ ἔργου προκόπτοντος καὶ τῶν βιβλίων πανταχόθεν συναγομένων, ἠρώτησεν ὁ βασιλεὺς τὸν τὴν βιβλιοθήκην πεπιστευμένον ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν, ὅτι πόσαι δ' ἂν εἶεν βίβλοι αἱ ἤδη ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ συναχθεῖσαι. Ὁ δὲ ἀπεκρίθη τῷ βασιλεῖ λέγων ὅτι ἤδη μὲν εἰσι μυριάδες πέντε βιβλίων καὶ τετρακισχίλια ὀκτακόσια πλεῖον ἢ ἔλασσον. Ἀκούομεν δὲ ἔτι πολὺ πλῆθος ἐν τῷ κόσμῳ ὑπάρχειν, παρὰ τε Αἰθίοψι καὶ Ἰνδοῖς, Πέρσαις τε καὶ Ἑλαμίταις καὶ Βαβυλωνίοις, Ἀσσυρίοις τε καὶ Χαλδαίοις, παρὰ Ῥωμαίοις τε καὶ Φοίνιξι, Σύροις τε καὶ τοῖς ἐν τῇ Ἑλλάδι Ῥωμαίοις οὐπὼ Ῥωμαίοις καλουμένοις ἀκμὴν ἀλλὰ Λατίνοις. Ἄλλα καὶ παρὰ τοῖς ἐν Ἱεροσολύμοις τε καὶ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ὑπάρχουσι βίβλοι θεϊκαὶ τῶν προφητῶν, διηγούμεναι περὶ Θεοῦ καὶ τῆς κοσμοποιίας, καὶ τῆς ἄλλης πάσης κοινωφελοῦς διδασκαλίας. Εἰ οὖν δοκεῖ τῷ κράτει σου, βασιλεῦ, καὶ αὐτὰς μεταστεῖλαισθαι, γράψον τοῖς ἐν Ἱεροσολύμοις διδασκάλοις καὶ ἀποστελοῦσί σοι, ὅπως καὶ τὰς αὐτὰς βίβλους καταθῶ ἐν τῇ αὐτῇ τῆς σῆς εὐσεβείας βιβλιοθήκῃ. Τότε τοίνυν γράφει ὁ βασιλεὺς ἐπιστολὴν ἔχουσαν τάδε. Βασιλεὺς Πτολεμαῖος τοῖς ἐν Ἱεροσολύμοις τῶν Ἰουδαίων διδασκάλοις πλεῖστα χαίρειν. Βιβλιοθήκην κατασκευάσας καὶ πλῆθος συναγαγὼν βιβλίων ἐξ ἑκάστου ἔθνους, ἐν αὐτῇ ἀπεθέμην. Ἀκούσας δὲ ὡς καὶ παρ' ὑμῖν ἐμφέρονται βίβλοι προφητῶν περὶ Θεοῦ τε καὶ κοσμοποιίας δηλοῦσαι, καὶ ταύτας ἅμα ταῖς ἄλλαις ἀφιερῶσαι ἐπιθυμῶν, γέγραφα, ὅπως ταύτας ἡμῖν ἀποστείλητε. Ὅτι γὰρ τιμῆς ἕνεκεν καὶ οὐ περιεργείας χάριν οὐδὲ κακονοίας τῆς τοιαύτης αἰτίας εἰμὶ ἐπιθυμητής, ἀλλὰ πίστεως ἕνεκα καὶ τῆς περὶ ὑμᾶς φιλίας τὴν τούτων αἴτησιν ποιοῦμαι ἐκ τῆς πάλαι ὑφ' ἡμῶν περὶ ὑμᾶς γενομένης εὐνοίας ἀναμνησθέντες εἴσεσθε. Μέννησθε γὰρ που ὡς αἰχμαλώτων πολλῶν ἐκ τῆς ὑμετέρας πατρίδος ληφθέντων καὶ εἰς Αἴγυπτον τὴν ἡμετέραν πατρίδα ἀχθέντων ἀνήκα, καὶ μετ' ἔφοδιῶν πολλῶν καὶ θεραπείας οὐ τῆς τυχούσης ἐπιμελησάμενος αὐτῶν ἐλευθέρους ἀπέπεμψα. Ἄλλα καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς πεπληγμένους ἰασάμενος ὡσαύτως ἀνήκα καὶ τοὺς γυμνοὺς ἐνέδυσα. Καὶ νῦν δὲ τράπεζαν χρυσοῦν μετὰ πολυτελεστάτης λιθίας κεκοσμημένην ἐξ ὀλκῆς ταλάντων ἑκατὸν ἀντὶ τῆς τραπέζης τῆς ληφθείσης ἀπὸ τοῦ ἁγίου τόπου Ἱεροσολύμων ἀπέστειλα, μετὰ καὶ δώρων καὶ κειμηλίων τῷ ἱερῷ τόπῳ.

Τούτων τοίνυν τὴν διήγησιν ἐποίησάμην, ὅπως γνῶτε ὅτι ὑπὲρ εὐχῆς καὶ εὐσεβείας τὰς βίβλους αἰτῶ. Καὶ ἡ μὲν ἐπιστολὴ ἀπεστάλη καὶ τὰ ἀπεσταλμένα δῶρα ὡσαύτως. Αὐτοὶ δὲ δεξάμενοι τὴν ἐπιστολὴν καὶ ἀναγνόντες καὶ τὰ ἀπεσταλμένα θεασάμενοι διὰ χαρᾶς ἔσχον σφόδρα καὶ ἀμελλητὶ χρυσέοις γράμμασιν ἑβραϊκοῖς τὰς βίβλους μεταγραψάμενοι τὰς ἤδη μοι προτεταγμένας ἀπέστειλαν, εἴκοσι μὲν τὰς ἐνδιαθέτους, ἑβδομήκοντα δὲ τὰς ἀποκρύφους. Ὁ δὲ βασιλεὺς κομισάμενος καὶ ἐντυχὼν καὶ μὴ δυνάμενος ἀναγνῶναι τῶν στοιχείων ἑβραϊκῶν ὑπαρχόντων καὶ διαλέκτῳ τῇ ἑβραϊκῇ γεγραμμένων, δευτέραν ἐπιστολὴν ἀναγκάζεται αὐτοῖς γράψαι καὶ αἰτῆσαι ἐρμηνευτὰς τοὺς δυναμένους αὐτῷ φράσαι εἰς τὴν ἑλληνικὴν διάλεκτον τὰ τῆς ἑβραϊδος. Περιεῖχε δὲ ἡ ἐπιστολὴ τάδε. Ὁ βασιλεὺς Πτολεμαῖος τοῖς τῆς εὐσεβείας διδασκάλοις τοῖς ἐν Ἱεροσολύμοις πλεῖστα χαίρειν. Θησαυροῦ κεκρυμμένου καὶ πηγῆς

ἐσφραγισμένης τίς ὠφέλεια ἐν ἀμφοτέροις; οὕτω καὶ ἡ παρ' ὑμῶν ἀπεσταλμένη ἡμῖν τῶν βιβλίων ὑπόθεσις. Ἡμῶν γὰρ μὴ δυναμένων ἀναγνῶναι τὰ παρ' ὑμῶν ἡμῖν ἀπεσταλμένα εἰς οὐδὲν ὄφελος γενήσεται ἡμῖν τὸ τοιοῦτον. Ἀλλὰ καταξιώσατε ἐρμηνευτὰς ἡμῖν ἀποστεῖλαι τοὺς ἀπὸ νέας ὑμῖν ἡλικίας ἀκριβῶς τὴν τε τῶν Ἑβραίων καὶ τῶν Ἑλλήνων πεπαιδευμένους γλῶσσαν. Τότε τοὺς προγεγραμμένους ἐβδομήκοντα δύο ἐρμηνευτὰς ἐκλεξάμενοι οἱ τῶν Ἑβραίων διδάσκαλοι ἀποστέλλουσι κατὰ τὸν τύπον, ὃν ποτε ἐποίησε Μωυσῆς, ἠνίκα ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὄρος διὰ προστάγματος Κυρίου, ἀκούσας ὅτι «παράλαβε μετὰ σεαυτοῦ ἄνδρας ἐβδομήκοντα καὶ ἀνάβηθι εἰς τὸ ὄρος». Αὐτὸς δὲ διὰ τὴν πρὸς τὰς φυλάς εἰρήνην, ἵνα μὴ ἐξ ἐνίων λάβῃ πέντε ἄνδρας, ἐξ ἄλλων ἐξ καὶ ποιήσῃ στάσιν ἐν ταῖς φυλαῖς, διενόηθη μᾶλλον ἐβδομήκοντα δύο παραλαβεῖν καὶ τῷ ἀριθμῷ προσθεῖναι. Τῷ αὐτῷ δὴ τρόπῳ, ὡς ἔφην, καὶ τούτους ἀπέστειλαν, οἵτινες ἠρμήνευσαν τὰς βίβλους ἐν τῇ Φαρία καλουμένη νήσῳ, καθάπερ ἄνω προείπομεν, ὃν τρόπον ὑπεδειξάμεν. Καὶ οὕτως αἱ βίβλοι εἰς ἑλληνίδα μετενεχθεῖσαι ἀπετέθησαν ἐν τῇ πρώτῃ βιβλιοθήκῃ τῇ ἐν τῷ Βρουχίῳ οἰκοδομηθείσῃ, ὡς ἤδη ἔφην. Ἐγένετο δὲ αὐτῇ τῇ βιβλιοθήκῃ ἑτέρα, ἡ θυγάτηρ αὐτῆς ὀνομασθεῖσα ἄνω ἐν τῷ Σεραπίῳ.

Καὶ παρήλθεν ὁ χρόνος τῶν δέκα Πτολεμαίων καὶ Κλεοπάτρας ἐτῶν διακοσίων καὶ πεντήκοντα καὶ ἐννέα. Μετὰ δὲ τὸν πρῶτον Πτολεμαῖον τὸν Λάγου τὸν βασιλεύσαντα ἔτη τεσσαράκοντα καὶ μετὰ τὸ ἕβδομον ἔτος τοῦ δευτέρου Πτολεμαίου τοῦ καὶ Φιλαδέλφου ὁ ἀριθμὸς τῶν Πτολεμαίων καὶ τῶν ἐτῶν οὕτως. Πτολεμαῖος Φιλάδελφος ἔτη λη', ἐφ' οὗ ἐν τῷ ζ' ἔτει αὐτοῦ πλείω ἢ ἐλάσσω οἱ προειρημένοι οὐβ' ἐρμηνευτὰς τὰς γραφὰς ἠρμήνευσαν. Μετὰ δὲ τὸν χρόνον τῆς ἐρμηνείας τῶν γραφῶν τὰ ἔτη καὶ οἱ βασιλεῖς οὕτως. Πτολεμαῖος ὁ προειρημένος Φιλάδελφος ἔτη λοιπὰ λα'. Πτολεμαῖος ὁ Εὐεργέτης ἔτη κδ'. Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ ἔτη κά'. Πτολεμαῖος Ἐπιφανῆς ἔτη κβ' Πτολεμαῖος Φιλομήτωρ ἔτη λδ'. Πτολεμαῖος ὁ Φιλόλογος καὶ Εὐεργέτης ἔτη κθ'. Πτολεμαῖος ὁ Σωτὴρ ἔτη ιε'. Πτολεμαῖος ὁ καὶ Ἀλεξᾶς ἔτη ιβ'. Πτολεμαῖος ὁ τοῦ Ἀλεξᾶ ἀδελφός, ὁ ὑπὸ τῆς μητρὸς ἐξωσθεὶς ἔτη η'. Πτολεμαῖος ὁ Διόνυσος ἔτη λα'. Κλεοπάτρα Πτολεμαίου θυγάτηρ ἔτη λβ', ἣτις Ἀντωνίῳ συνήφθη τῷ βασιλεῖ τῷ καὶ Ὀκταβίῳ. Ὁμοῦ ἔτη σθ', ὡς ἄνωπρόκειται. Καὶ ἐπαύσαντο αἱ Λαγίδαι βασιλεῖς οἱ ἀπὸ τοῦ Λάγου καταγόμενοι Πτολεμαῖοι, ὑφ' οὗ ἱππικὸν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κατασκευασθὲν μόνῃ Λάγιον ὠνομάσθη. Εἶτα βασιλεῖς Ῥωμαίων. Αὐγουστος ἔτη νς', μῆνας ς', οὗτινος ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ δευτέρῳ ἔτει ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς κατὰ σάρκα γεγέννηται. Τιβέριος ἔτη κγ', οὗ τῷ ὀκτωκαιδεκάτῳ ἔτει ὁ Χριστὸς ἐσταύρωται. Ἀπὸ δὲ τοῦ σταυροῦ ἕως τῆς καταστροφῆς Ἱεροσολύμων ἔτη οὕτως. Τὰ λοιπὰ Τιβερίου ἔτη ε'. Γάιος ἔτη γ', μῆνας θ', ἡμέρας κθ'. Κλαύδιος ἔτη ιγ', μῆνας δύο παρ' ἡμέρας δύο. Νέρων ἔτη ιγ', μῆνας ζ', ἡμέρας κζ'. Γάλβας μῆνας ζ', ἡμέρας κς'. Ὄθων μῆνας γ', ἡμέρας ε'. Βιτέλλιος μῆνας η', ἡμέρας ιβ'. Οὐεσπασιανὸς ἔτη θ', μῆνας ζ', ἡμέρας ιβ'. Τίτος ἔτη δύο, μῆνας δύο, ἡμέρας δύο. Ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ γέγονεν ἡ ἐρήμωσις Ἱεροσολύμων, μετὰ πεντηκοστὸν ἔτος τῆς Χριστοῦ σταυρώσεως παρὰ μῆνας τρεῖς. Δομετιανὸς ἔτη ιε', μῆνας ε'. Νερούας ἔτος α', μῆνας δ'. Τραϊανὸς ἔτη ιθ'. Ἀδριανὸς ἔτη κά', οὗτινος τῷ δωδεκάτῳ ἔτει Ἀκύλας ἐγνωρίζετο. Ἀπὸ οὖν Αὐγούστου ἕως Ἀδριανοῦ ἔτη ρπ', μῆνες δ' παρὰ ἡμέρας θ', ὡς εἶναι ἀπὸ τοῦ χρόνου τῆς ἐρμηνείας τῶν ἐβδομήκοντα δύο ἐρμηνευτῶν ἕως Ἀκύλα τοῦ ἐρμηνευτοῦ καὶ δωδεκάτου ἔτους Ἀδριανοῦ ἔτη υλ' καὶ μῆνας δ' παρὰ ἡμέρας θ'. Οὗτος ὁ Ἀδριανὸς λωβηθεὶς τῷ σώματι

καὶ μεταστειλάμενος ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν ὑπὸ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἰατρῶν, ἤτησε παρ' αὐτῶν ἰατροῦ τῶ σώματος αὐτοῦ. Οἱ δὲ πολλὰ κεκμηκότες καὶ πολλὰ ποιήσαντες καὶ μηδὲν ἀνύσαντες ὑπ' αὐτοῦ ἐσκώφθησαν, ὅς καὶ ἐπιστολὴν ὀνειδιστικὴν ἔγραψε κατ' αὐτῶν, τὴν τέχνην αὐτῶν αἰτιώμενος ὡς μηδὲν εἰδυῖαν. Τῆς δὲ προκειμένης αὐτῶ νόσου ἕνεκα στέλλεται τὴν πορείαν ἐπὶ τὴν τῶν Αἰγυπτίων γῆν. Ἔδει δὲ αὐτὸν ἀπὸ τῆς Ῥωμαίων ἐπὶ τὰς ἐξῆς προβαίνοντα πόλεις ταύτας κατοπεύειν. Ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ φιλοῖστωρ. Διέρχεται οὖν τὴν Ἀντιόχου πόλιν, ὑπερβαίνει τε τὴν Κοίλην καὶ τὴν Φοινίκην, καὶ ἔρχεται εἰς τὴν Παλαιστίνην, τὴν καὶ Ἰουδαίαν καλουμένην μετὰ ἔτη μζ' τῆς τῶν Ἱεροσολύμων ἐρημώσεως. Καὶ ἄνεισιν ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, τὴν περίπυστον πόλιν καὶ ὀνομαστήν, ἣν κατέστρεψε Τίτος Οὐεσπασιανοῦ παῖς τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς αὐτοῦ βασιλείας. Καὶ εὗρε τὴν πόλιν πᾶσαν ἠδαφισμένην, καὶ τὸ ἱερόν τοῦ Θεοῦ κατεπεπατημένον, παρεκτὸς ὀλίγων οἰκημάτων καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας μικρᾶς οὔσης, ἔνθα ὑποστρέψαντες οἱ μαθηταί, ὅτε ὁ Σωτὴρ ἀνελήφθη ἀπὸ τοῦ ἐλαιῶνος ἀνέβησαν εἰς τὸ ὑπερῶν. Ἐκεῖ γὰρ ὠκοδόμητο· τοῦτ' ἐστὶν ἐν τῷ μέρει Σιών, ἣτις ἀπὸ τῆς ἐρημώσεως περιελήφθη· καὶ μέρη οἰκήσεων περὶ αὐτὴν τὴν Σιών καὶ ἑπτὰ συναγωγαί, αἱ ἐν τῇ Σιών μόναι ἐστήκεσαν, ὡς καλύβαι μόνον, ἐξ ὧν μία περιελείφθη ἕως χρόνου Μαξιμιανῶ τοῦ ἐπισκόπου καὶ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως «ὡς σκηνὴ ἐν ἀμπελῶνι» κατὰ τὸ γεγραμμένον. Διανοεῖται οὖν ὁ Ἀδριανὸς τὴν πόλιν κτίσαι, οὐ μὴν τὸ ἱερόν. Καὶ λαβὼν τὸν Ἀκύλαν τοῦτον τὸν προγεγραμμένον, ἐρμηνευτὴν Ἑλληνα ὄντα, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Ἀδριανὸς Ἑλληνα ὑπῆρχεν· ἦν δὲ ὁ Ἀκύλας αὐτοῦ τοῦ βασιλέως πενθερίδης, ἀπὸ Σινώπης δὲ τῆς Πόντου ὀρμώμενος καθίστησιν αὐτὸν ἐκεῖσε ἐν Ἱεροσολύμοις ἐπιστάτην τοῖς ἔργοις τῶν τῆς πόλεως κτισμάτων, ἐπιτεθεικῶς τῇ οἰκοδομουμένη πόλει τὸ ἴδιον ὄνομα καὶ τοῦ βασιλικοῦ ὀνόματος τὸν χρηματισμόν. Ὡς γὰρ ὠνόμαστο Αἴλιος Ἀδριανός, οὕτω καὶ τὴν πόλιν ὠνόμασεν Αἰλίαν. Ὁ τοίνυν Ἀκύλας διάγων ἐν τῇ Ἱερουσαλήμ καὶ ὀρών τοὺς μαθητὰς [τῶν μαθητῶν] τῶν ἀποστόλων ἀνθοῦντας τῇ πίστει καὶ σημεῖα μεγάλα ἐργαζομένους ἰάσεων καὶ ἄλλων θαυμάτων· ἤσαν γὰρ ὑποστρέψαντες ἀπὸ Πέλλης τῆς πόλεως εἰς Ἱερουσαλήμ καὶ ἐν αὐτῇ διατρίβοντες καὶ διδάσκοντες. Ἦνίκα γὰρ ἔμελλεν ἡ πόλις ἀλίσκεσθαι ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καὶ ἐρημοῦσθαι προεχρηματίσθησαν ὑπὸ ἀγγέλου τοῦ Θεοῦ πάντες οἱ μαθηταί μεταστῆναι ἀπὸ τῆς πόλεως, μελλούσης ἄρδην ἀπόλλυσθαι. Οἵτινες μετανάσται γενόμενοι ὤκησαν ἐν Πέλλῃ τῇ προγεγραμμένῃ πόλει, πέραν τοῦ Ἰορδάνου· ἡ δὲ πόλις ἐκ Δεκαπόλεως λέγεται εἶναι. Μετὰ δὲ τὴν ἐρήμωσιν Ἱερουσαλήμ ἐπαναστρέψαντες, ὡς ἔφην, εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα σημεῖα μεγάλα, ὡς προεῖπον, ἐπετέλουν. Ὁ οὖν Ἀκύλας κατανοεῖ τὴν διάνοιαν τῷ χριστιανισμῷ ἐπίστευσε καὶ μετὰ χρόνον αἰτήσας τὴν ἐν Χριστῷ σφραγίδα ἐκομίσαστο. Ἀπὸ δὲ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἕξεως ὅτε τὰ τῶν Ἑλλήνων ἐφρόνει μὴ μεταθέμενος τοῦ πιστεύειν δηλονότι τῇ ματαίᾳ ἀστρονομίᾳ, ἣν ἀκριβῶς ἐκπεπαίδευτο, ἀλλὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τὸ θέμα τῆς αὐτοῦ γενέσεως σκεπτόμενος, ἐλεγχόμενός τε ὑπὸ τῶν διδασκάλων καὶ ἐπιτιμώμενος ἕνεκα τούτου καθ' ἡμέραν, μὴ διορθούμενος δέ, ἀλλὰ καὶ φιλονείκως μᾶλλον ἀντιτιθέμενος καὶ σπεύδων συνιστᾶν τὰ ἀσύστατα, τὴν εἰμαρμένην δηλονότι καὶ τὰ περὶ αὐτῆς διηγήματα, ἐξέωσθη πάλιν τῆς ἐκκλησίας ὡς ἄχρηστος πρὸς σωτηρίαν. Πικρανθεὶς δὲ τὴν διάνοιαν ὡς ἠτιμωμένος εἰς ζῆλον μάταιον αἴρεται καὶ τὸν χριστιανισμὸν ἀναθεματίσας καὶ τὴν αὐτοῦ ζωὴν ἀρνησάμενος προσηλυτεύει καὶ περιτέμνεται Ἰουδαῖος καὶ ἐπιπόνως φιλοτιμησάμενος ἐξέδωκεν ἑαυτὸν μαθεῖν τὴν Ἑβραίων διάλεκτον καὶ τὰ αὐτῶν στοιχεῖα. Ταύτην δὲ ἀκρότατα παιδευθεὶς ἡρμήνευσεν οὐκ ὀρθῶ λογισμῷ χρησάμενος, ἀλλ' ὅπως διαστρέψῃ

τινὰ τῶν ῥητῶν, ἐνσκήψας τῇ τῶν ἑβδομήκοντα δύο ἑρμηνείᾳ, ἵνα τὰ περὶ Χριστοῦ ἐν ταῖς γραφαῖς μεμαρτυρημένα ἄλλως ἐκδώσῃ, δι' ἣν εἶχεν αἰδῶ εἰς ἄλογον αὐτοῦ ἀπολογία. Καὶ γίνεται οὕτω δευτέρα ἢ τούτου ἑρμηνεία, μετὰ ἀριθμὸν τοσοῦτων χρόνων, ὡς ἀνωτέρω γεγράφαμεν. Ἦδυνάμεθα δὲ εἰπεῖν καὶ τὰς παραπεποιημένας αὐτῷ καὶ ἐνδιαστρόφως ἑρμηνευθείσας λέξεις, ἀγαπητέ, τὸν ἔλεγχον κατ' αὐτοῦ ἐχούσας ἐκ τῶν ὑπ' αὐτοῦ ἡρμηνευμένων. Ἄλλ' ἤδη περὶ τῆς τούτων διαφορᾶς ἄνω διηγησάμενοι ἰκανῶς ἔχουν ἕως τῶν ὧδε ἐδικαιώσαμεν. Μετὰ τοῦτον δὲ τὸν Ἀκύλαν καὶ τὴν αὐτοῦ ἑρμηνείαν διαδέχεται Ἀδριανὸν τὸν βασιλέα Ἀντωνίνος ὁ ἐπικληθεὶς Πῖος, ἑρμηνευόμενος εὐσεβής, καὶ βασιλεύει χρόνους κβ'. Τοῦτον διαδέχεται Καράκαλλος ὁ καὶ Γέτας, ὃς καὶ Μᾶρκος Αὐρήλιος Σουήρος ἐλέγγο καὶ βασιλεύει ἔτη ζ'. Ἐν τοῖς αὐτοῦ χρόνοις καὶ Λούκιος Αὐρήλιος Κόμοδος βασιλεύει τὰ αὐτὰ ἑπτὰ ἔτη. Περτίναξ μῆνας ἕξ. Σεῦρος ἔτη ιη'. Ἐν τοῖς τοῦ Σευήρου χρόνοις Σύμμαχος τις Σαμαρείτης τῶν παρ' αὐτοῖς σοφῶν μὴ τιμηθεὶς ὑπὸ τοῦ οἰκείου ἔθνους νοσήσας φιλαρχίαν καὶ ἀγανακτήσας κατὰ τῆς ἰδίας φυλῆς προσέρχεται Ἰουδαίοις καὶ προσηλυτεύει καὶ περιτέμνεται δευτέραν περιτομήν. Καὶ μὴ θαύμαζε περὶ τούτου, ὧ ἀκροατά· γίνεται γάρ. Ὅσοι γὰρ ἀπὸ Ἰουδαίων Σαμαρείταις προσφεύγουσιν ἀντιπεριτέμνονται· ὡσαύτως καὶ οἱ ἀπὸ Σαμαρειτῶν πρὸς Ἰουδαίους ἐρχόμενοι. Τὸ δὲ ἔτι τούτων χαλεπώτερον, ὅτι καὶ ἀπὸ περιτομῆς ἀκρόβυστοι γίνονται, τέχνη τινὶ ἰατρικῇ διὰ τοῦ καλουμένου σπαθιστήρος τὴν τῶν μελῶν ὑποδερματίδα ὑποσπαθισθέντες, ῥαφέντες τε καὶ κολλητικοῖς περιδεθέντες ἀκροβυστίαν αὔθις αὐτοῖς ἐπιτελοῦσιν. Ἔχεις καὶ τὴν μαρτυρίαν παρὰ τῷ ἀγίῳ ἀποστόλῳ, ὧ φιλοκαλώτατε, δι' ὧν αὐτοῖς ῥήμασιν ὧδε πως λέγει «περιτετημένος τις ἐκλήθη; μὴ ἐπισπάσθω. Ἐν ἀκροβυστία τις ὑπάρχει; μὴ περιτεμένεσθω». Ταύτην δὲ τὴν παράδοσιν τῆς κακοδαίμονος ἐννοίας φασὶ τὸν Ἡσαῦ τὸν ἀδελφὸν τοῦ Ἰακῶβ εὐρηκέναι πρὸς ἀπαρνησιθεΐαν καὶ πρὸς ἀφανισμόν τοῦ τῶν πατέρων αὐτοῦ χαρακτήρος. Δι' ὃ φασὶ τὸν Θεὸν εἰρηκέναι «τὸν Ἡσαῦ ἐμίσησα, τὸν δὲ Ἰακῶβ ἠγάπησα». Οὗτος τοίνυν ὁ Σύμμαχος πρὸς διαστροφήν τῶν παρὰ Σαμαρείταις ἑρμηνειῶν ἑρμηνεύσας τὴν τρίτην ἐξέδωκεν ἑρμηνείαν. Μετὰ τοῦτον δὲ κατὰ πόδας ἐν τῷ ἕξῃ χρόνῳ, τοῦτ' ἔστι περὶ τὴν τοῦ Κομόδου βασιλείαν, φημι δὲ τοῦ δευτέρου Κομόδου τοῦ βασιλεύσαντος μετὰ τὸν προειρημένον Κόμοδον Αὐρήλιον ἔτη ιγ', Θεοδοτίων τις Ποντικὸς ἀπὸ τῆς διαδοχῆς Μαρκίωνος τοῦ αἰρεσιάρχου τοῦ ἀπ' αὐτῆς τῆς Σινώπης ὀρμωμένου καὶ αὐτὸς μηνίων τῇ ἑαυτοῦ αἰρέσει καὶ εἰς Ἰουδαϊσμόν ἀποκλίνας καὶ περιτμηθεὶς, καὶ τὴν τῶν Ἑβραίων φωνὴν καὶ τὰ αὐτῶν στοιχεῖα παιδευθεὶς, ἰδίως καὶ αὐτὸς ἐξέδωκε. Διὸ τὰ πλεῖστα τοῖς ἑβδομήκοντα δύο συναδόντως ἐξέδωκε. Τριβὰς γὰρ εἶχε καὶ οὗτος τὰς πλείστας ἀπὸ τῆς συνηθείας τῶν ἑβδομήκοντα δύο ἑρμηνευτῶν. Κριτῆς τοίνυν γένοιο, ὧ φιλοκαλώτατε, τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως, παρὰ τίσι μᾶλλον εὐρεθήσεται ἢ ἀλήθεια, παρὰ τοῖς τρισὶ τούτοις, Ἀκύλα λέγω καὶ Συμμάχῳ καὶ Θεοδοτίωνι, τοῖς μὴ ἐπὶ τὸ αὐτὸ γενομένοις, ἀλλ' ἰδίᾳ ἐκάστῳ καὶ ἐν καιρῷ καὶ τόποις ἀλλήλων διεστῶσι, καὶ οὐ πολλοῖς, ἀλλὰ τρισὶ μόνοις, καὶ μὴ δυνηθεῖσιν ἀλλήλοις συμφωνῆσαι, ἢ παρὰ τοῖς ἑβδομήκοντα δύο, τοῖς πρώτοις ἑρμηνεύσασιν καὶ ὑφ' ἑνὸς καιρὸν γεγονόσι καὶ εἰς τριάκοντα ἕξ μέρη κατὰ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως διαιρεθεῖσι καὶ ἄνευ τοῦ πρὸς ἀλλήλους συνδυάσαι ἐκ πνεύματος δὲ ἀγίου ὑπὸ μίαν συμφωνίαν τὴν πᾶσαν ἑρμηνείαν ἐκδεδώκοσι καὶ ὅπου προσθήκης γέγονε χρεία σαφηνείας ἕνεκα τοῦ λόγου τὸ αὐτὸ προσθεῖσι καὶ συμφώνως ἀλλήλοις συμφωνήσασιν καὶ ἐκδοῦσι καὶ ταῦτα ἀγνοοῦσι τὶ ἕκαστος καθ' ἑαυτὸν ἑρμηνεύει· ὅπου δὲ πάλιν ἐκβολῆς λόγων τινῶν χρεία, ἐπ' ἴσης ἐκβαλοῦσι καὶ συναδόντως

ἐρμηνεύσασιν, ὥσπερ εἰ ἐν τῷ ἅμα πάντες ἐκάθηντο καὶ συμβουλευτικῶς ἀλλήλοις ἡρμίνευον. Εὐδήλον ὅτι ἐν τοῖς ἐβδομήκοντα δύο εὐρεθήσεται ἡ ἀλήθεια. Ὡστε γνωστὸν τοῦτον τοῖς φιλαλήθως ἐξετάζουσιν βουλομένοις, ὅτι οὐ μόνον ἐρμηνευταὶ ἐκεῖνοι γεγόνασιν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μέρους προφηταί. Ὦν γὰρ οὐκ ἦν χρεία εἰς ἐρμηνείαν παρήκαν, ἅτινα εἰς ὕστερον ἐν τοῖς σφῶν αὐτῶν τόποις μετὰ ἀστερίσκων Ὠριγένους συνέθηκεν. Ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ προστεθέντα οὐκ ἀφείλατο, εἰδὼς ὅτι αὐτῶν μᾶλλον ἐστὶ χρεία, ἀλλὰ μετὰ ὀβελῶν ἔνθα ἕκαστον τῶν εἰρημένων εὗρεν εἶασε, μόνον σημειωσάμενος διὰ τοῦ ὀβελοῦ τὴν περὶ τῆς τοῦ τόπου ἀναγνώσεως εἴδησιν. Διὰ δὲ τῶν λιμνίσκων ὡσαύτως ἐδήλωσε τῶν παρά τισιν ἐκ τῶν ἐβδομήκοντα δύο ἐρμηνευτῶν συναμφοτέρως εὐρεθειῶν, ὡς ἐν σπάνει ὀλίγων λέξεων οὐκ ἀνομοίων οὐσῶν, ἀλλ' ὁμοίων μὲν καὶ τὴν αὐτὴν δύναμιν ἔχουσῶν, ὡς ἂν εἴποι τις ἀντὶ τοῦ «ἐλάλησεν» «ἐφθέγγατο», ἢ ἀντὶ τοῦ «ἦλθεν» «ἐλήλυθε». Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν τεσσάρων ἐρμηνειῶν σοὶ γεγράφαμεν. Περὶ δὲ τῆς πέμπτης καὶ ἕκτης ἐκδόσεως οὐκ ἔχω εἰπεῖν τίνες ἢ πόθεν ἐρμηνεύσαντες, ἢ μόνον ὅτι μετὰ τὸν διωγμὸν τοῦ βασιλέως Σευήρου εὐρέθη ἡ πέμπτη ἐν πίθοις ἐν Ἱεριχῶ κεκρυμμένη ἐν χρόνοις Ἀντωνίνου τοῦ υἱοῦ Σευήρου τοῦ ἐπικληθέντος Καρακάλλου τε καὶ Γέτα. Καθ' ἐξῆς γὰρ ὁ τῶν ἀπὸ Ἀντωνίνου τοῦ Πίου, τοῦ εὐσεβοῦς ἐρμηνευομένου χρόνος τῶν βασιλευσάντων ταύτην ἔσχε τὴν διαδοχὴν. Μετὰ Ἀντωνίνον τὸν Πίον βασιλεύει Μάρκος Αὐρήλιος Ἀντωνίνος, ὁ καὶ Οὐῆρος, ἔτη ιθ'. Ἐλέγετο δὲ ὁ αὐτὸς Κόμοδος Λούκιος. Ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτου, ὡς προεῖπον, Σύμμαχος ἐγνωρίζετο ὁ ἐρμηνευτής. Μετὰ τοῦτον Κόμοδος ἄλλος βασιλεύει ἔτη ιγ', περὶ οὗ χρόνον γνωρισθῆναι Θεοδοτίωνα εἶδομεν, τὸν ἐκ Μαρκιωνιστῶν Ἰουδαῖον γεγονότα καὶ τὴν τετάρτην ἐρμηνείαν ἐρμηνεύσαντα. Κόμοδον δὲ τοῦτον διαδέχεται Περτίναξ καὶ βασιλεύει μῆνας ἕξ. Τοῦτον διαδέχεται Σευήρος καὶ βασιλεύει σὺν τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἀντωνίνῳ τῷ καὶ Γέτα ἔτη ιη'. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Σευήρου διαδέχεται τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ Ἀντωνίνος Γέτας ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ ἐπικληθεὶς Καρακάλλος καὶ ποιεῖ ἔτη ζ'. Ἐν ταῖς ἡμέραις τούτου, ὡς προεῖπον, εὐρέθησαν αἱ βίβλοι τῆς πέμπτης ἐκδόσεως ἐν πίθοις ἐν Ἱεριχῶ κεκρυμμέναι μετὰ ἄλλων βιβλίων ἐβραϊκῶν καὶ ἑλληνικῶν. Τὸν δὲ Καρακάλλον διαδέχεται Μακρίνος καὶ βασιλεύει ἔτος ἓν. Τοῦτον διαδέχεται Ἀντωνίνος ἕτερος, βασιλεύσας ἔτη δ'.

Μετὰ τοῦτον ἐβασίλευσεν Ἀλέξανδρος ὁ Μαμαίας παῖς, ἔτη ιγ'. Ἐν μέσῳ τῶν χρόνων τούτων εὐρέθη ἕκτη ἐκδοσις καὶ αὐτὴ ἐν πίθοις κεκρυμμένη ἐν Νικοπόλει τῆ πρὸς Ἀκτία. Μετὰ τοῦτον βασιλεύει Μαξιμιανὸς ἔτη γ'. Τοῦτον διαδέχεται Γορδιανὸς καὶ βασιλεύει ἔτη ἕξ. Μετὰ τοῦτον βασιλεύει Φίλιππος ἐπὶ ἔτεσιν ἑπτὰ. Τοῦτον διεδέξατο Δέκιος καὶ ἐβασίλευσεν ἐνιαυτὸν ἓνα καὶ μῆνας γ'. Ἐν τοῖς χρόνοις Δεκίου Ὠριγένους ἐγνωρίζετο ἀπὸ χρόνων Δεκίου ἀκμάσας ἕως χρόνων Γαλιήνου καὶ Οὐλοουσιανοῦ καὶ ἐπέκεινα. Ἐπὶ δὲ τοῦ διωγμοῦ τοῦ προειρημένου Δεκίου γεγονότος ἐμαρτύρησε Βαβύλας μὲν ἐν Ἀντιοχείᾳ, Φλαβιανὸς δὲ ἐπὶ Ῥώμης, Ἀλέξανδρος ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων ἐν Καισαρείᾳ. Καὶ αὐτὸς δὲ Ὠριγένους ὁ καὶ Ἀδαμάντιος κληθεὶς πολλὰ πεπονθὼς εἰς τέλος τοῦ μαρτυρίου οὐκ ἔφθασεν. Ἐλθὼν δὲ εἰς Καισάρειαν τὴν Στράτωνος καὶ διατρίψας εἰς Ἱεροσόλυμα χρόνον ὀλίγον, εἶτα ἐλθὼν εἰς Τύρον ἐπὶ ἔτη κη', ὡς ὁ λόγος ἔχει, τὴν μὲν πολιτείαν ἐνησκεῖτο, τὰς δὲ γραφὰς ἡρμίνευσεν, ὅτε καὶ τὰ ἑξαπλᾶ καὶ τὰς δύο τῶν ἐβραϊκῶν σελίδας ἀντικρὺ ἐκ παραλλήλου μιᾶς ἐρμηνείας πρὸς τὴν ἑτέραν συνέθηκεν ἑξαπλᾶ τὰς βίβλους ὀνομάσας, καθ' ἅπερ ἄνω διὰ πλάτους εἴρηται. Εὐρῶν δὲ τῆς πέμπτης καὶ ἕκτης ἐκδόσεως τὰς βίβλους καθ' ὃν εἶπομεν τρόπον,

καὶ μὴ γνοὺς τίνες εἶεν οἱ ἔρμηνεύσαντες αὐτάς, καθ' οὓς εὐρέθησαν χρόνους ταῖς πρὸ αὐτῶν τέσσαρσιν ἀκολουθῶς τῇ παραθέσει συνυφήνας, τὴν μίαν πέμπτην ὠνόμασεν, ἐπιγράψας διὰ τοῦ πέμπτου στοιχείου τῆς πέμπτης τὸν ἀριθμὸν καὶ δηλώσας τὸ ὄνομα ὡσαύτως δὲ καὶ τῇ μετ' αὐτὴν τὸ ἐπίσημον ἐπιγράψας τὸ τῆς ἕκτης ἔρμηνείας ὄνομα ἐδήλωσεν. Ἀλλὰ καὶ τεχνικῶς τοῦτο εἰργάσατο, ὅπερ τῶν φιλολόγων τινὰς λανθάνει. Ἐντυγχάνοντες γὰρ τινες τοῖς ἑξαπλοῖς ἢ ὀκταπλοῖς-τετραπλᾶ γὰρ εἰσι τὰ ἑλληνικά, ὅταν αἰ τοῦ Ἀκύλα καὶ Συμμάχου καὶ τῶν ἑβδομήκοντα δύο καὶ Θεοδοτίωνος ἔρμηνεῖαι συντεταγμέναι ὡς τῶν τεσσάρων δὲ τούτων σελίδων ταῖς δυοὶς ταῖς ἑβραϊκαῖς συναφθεισῶν ἑξαπλᾶ καλεῖται· ἐὰν δὲ καὶ ἡ πέμπτη καὶ ἡ ἕκτη ἔρμηνεῖα συναφθῶσιν ἀκολουθῶς τούτοις ὀκταπλᾶ καλεῖται· φημὶ δὲ ταῖς ἑξ ἔρμηνεῖαις καὶ ταῖς ἄλλαις δυοὶς τῇ μὲν ἑβραϊκοῖς στοιχείοις καὶ ῥήμασιν αὐτοῖς γεγραμμένη, τῇ δὲ ἑλληνικοῖς μὲν στοιχείοις ῥήμασι δὲ ἑβραϊκοῖς. Τινὲς τοίνυν, ὡς ἔφην, ταύταις ταῖς βίβλοις ἐντυγχάνοντες καὶ εὐρίσκοντες τὰς δύο ἑβραϊκὰς πρώτας κειμένας, μετὰ ταύτας δὲ πρώτην τὴν τοῦ Ἀκύλα τεταγμένην, μεθ' ἣν καὶ τὴν τοῦ Συμμάχου, ἔπειτα τὴν τῶν ἑβδομήκοντα δύο, μεθ' ἧς ἡ τοῦ Θεοδοτίωνος συντέτακται καὶ ἑξῆς ἡ πέμπτη τε καὶ ἕκτη, δοκοῦσι πρώτους ἔρμηνεῦσαι τὸν Ἀκύλαν καὶ τὸν Σύμμαχον τῶν ἑβδομήκοντα δύο κατὰ τὴν τάξιν τῆς θέσεως, ὅπερ οὐκ ἔστιν. Ἄλλ' Ὀριγένης πυθόμενος τὴν τῶν ἑβδομήκοντα δύο ἕκδοσιν ἀκριβῆ εἶναι, μέσην ταύτην συνέθηκεν, ὅπως τὰς ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν ἔρμηνεῖαις διελέγχη. Τοῦτο δὲ μόνον Ὀριγένης χρησίμως ἐποίησεν. Ἴνα δὲ καὶ τῶν Ῥωμαίων βασιλέων τὴν ἀκολουθίαν, ἣν ἠρξάμεθα ποιεῖν, μὴ παραλείψωμεν, αὐτῆς τὰς τῶν ἄλλων βασιλέων διαδοχάς, καθὼς ἕκαστος ἐβασίλευσεν, ὑποτάξωμεν. Μετὰ Γαλίηνον καὶ Οὐλοουσιανὸν τοὺς προγεγραμμένους βασιλεύσαντας ἐπὶ ἔτεσι δύο καὶ μῆσι τέσσαρσιν ἐβασίλευσεν Οὐαλεριανὸς καὶ Γαλίηνος ἐπὶ ἔτεσι ἰβ'. Ἐν τῷ ἑνάτῳ ἔτει τῆς τούτων βασιλείας ἀνέβη Μάνης ἀπὸ τῆς Περσίδος, ὅτε καὶ πρὸς Ἀρχέλαον τὸν ἐπίσκοπον Κασχάρων τῆς Μεσοποταμίας συζητήσας καὶ τὸ ἦττον ἀπενεγκάμενος λεληθότως ἀπέδρα καὶ ἐλθὼν εἰς Διοδωρίδα κώμην τῆς Κασχάρων περιοικίδος καὶ συζητήσας Τρύφωνι τῷ ἀγίῳ πρεσβυτέρῳ, τελείως ὑπ' αὐτοῦ κατησχύνθη. Ἀκούσαντος γὰρ τοῦ ἀγίου Ἀρχελάου ὡς ἐκεῖνος ἔφθασε πρὸς Τρύφωνα καὶ διάλεξιν πρὸς αὐτὸν ποιεῖται καὶ ἐπικαταλαβόντος καὶ συνάφαντος πρὸς αὐτὸν τὸν Μάνην τὴν ζήτησιν καὶ τέλος αὐτὸν ἠττήσαντος κατησχύνθη. Δι' ὃ ἔμελλεν ὁ Μάνης λίθοις ὑπὸ τῶν λαῶν θανατοῦσθαι· λυτρωθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Ἀρχελάου καὶ ἀνακάμψας εἰς τὴν Περσίδα, ἀκούσαντος τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν τὴν αὐτοῦ παρουσίαν καὶ μεταστειλαμένου αὐτὸν ἐκελεύσθη καλάμῳ ἐκδαρῆναι καὶ οὕτω τὸ τέλος τοῦ βίου κατέστρεψε. Μετὰ Οὐαλεριανὸν δὲ καὶ Γαλίηνον βασιλεῦει Κλαύδιος ἑνιαυτὸν ἕνα καὶ μῆνας θ'. Τοῦτον διαδέχεται Αὐρηλιανός, καὶ βασιλεῦει ἔτη πέντε καὶ μῆνας ἕξ. Μετὰ τοῦτον ἐβασίλευσε Τάκιτος μῆνας ἕξ. Μετὰ τοῦτον ἐβασίλευσε Πρόβος ἔτη ἕξ καὶ μῆνας δ'. Μετὰ τοῦτον ἐβασίλευσε Κᾶρος ἅμα τοῖς παισὶ Καρίνῳ καὶ Νουμεριανῷ ἔτη δύο.

Μετὰ τοῦτον Διοκλητιανὸς ἅμα Μαξιμιανῷ καὶ Κωνσταντίῳ ἔτη κ', Μαξιμίονο κοινῶν τῆς βασιλείας ἀποδείξας, ἐφ' ὧν ὁ κρατικὸς διωγμὸς γεγένηται, διαρκέσας ἀπὸ ζ' ἔτους Διοκλητιανοῦ ἕως ιθ' ἔτους αὐτοῦ ἐπὶ ὅλοις δώδεκα ἔτεσι συνάψας. Πausαμένου δὲ τοῦ διωγμοῦ βασιλεῦει Διοκλητιανὸς ἄλλον ἕνα ἑνιαυτὸν καὶ παύεται τῆς βασιλείας οὐαιτρανίσας. Μαξιμιανὸς δὲ κακῶ μὲν ὀφθαλμῖα τε καὶ πάθει σωματικῶ περιπεσὼν ἐξεβολβήθη τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτομάτῳ νόσῳ, καθ' ὃν τρόπον διέθετο τοὺς τοῦ Χριστοῦ μάρτυρας καὶ οὕτω τὸν βίον κατέστρεψε, καταλείψας Λικίνιον καὶ Κωνσταντίον βασιλεύοντας. Ἀπὸ δὲ Διοκλητιανοῦ καὶ δεῦρο τὰ ἔτη Μαξιμιανοῦ καὶ

Λικινίου καὶ Κωνσταντίου τοῦ μακαρίτου βασιλεύσαντος μετὰ τῶν ἰδίων παίδων ἐπὶ λ' καὶ δυοῖ ἔτεσι καὶ καταλείψαντος τοὺς τρεῖς παῖδας βασιλεύοντας Κώνσταντα καὶ Κωνσταντῖνον καὶ Κωνστάντιον. Μετὰ δὲ τὰ λβ' Κωνσταντίνου τὰ ἔτη τῶν αὐτὸν διαδεξαμένων παίδων Κώνσταντος καὶ Κωνσταντίνου καὶ Κωνσταντίου καὶ Ἰουλιανοῦ καὶ Ἰουϊανοῦ καὶ Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ μεγάλου καὶ Οὐάλεντος ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ Γρατιανοῦ υἱοῦ Οὐαλεντινιανοῦ καὶ Οὐαλεντινιανοῦ νεωτέρου υἱοῦ Οὐαλεντινιανοῦ ἀδελφοῦ Γρατιανοῦ καὶ Θεοδοσίου τοῦ θεοφιλεστάτου βασιλέως καὶ Ἀρκαδίου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ καὶ Ὀνωρίου ἐπιφανεστάτου υἱοῦ Θεοδοσίου, ἕως τῆς νῦν ὑπατείας Ἀρκαδίου Αὐγούστου τὸ δεύτερον καὶ Ῥουφίνου τὰ ἔτη, ὡς προεῖπον, ὑπάρχει μζ'. Ἐν δὲ τῇ Ἀρκαδίου Αὐγούστου καὶ Ῥουφίνου ὑπάτου ἐτελεύτησεν Οὐαλεντινιανὸς ὁ νεώτερος, υἱὸς Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ μεγάλου, εὐρεθεὶς ἄφνω ἐν τῷ παλατίῳ Τιβέρεως ὡς λόγος πεπνιγμένος ἐν εἰδοῖς Μαΐαις, πρὸ μιᾶς ἡμέρας τῆς Πεντηκοστῆς, ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου. Αὐτῇ δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς ἐξεκομίσθη. Ἦν δὲ κατ' Αἰγυπτίους τότε μηνὸς Παχῶν μία καὶ εἰκάς, κατὰ δὲ Ἑλλήνας Ἀρτεμισίου τρίτη καὶ εἰκάς, κατὰ Ῥωμαίους δὲ πρὸ δέκα ἑπτὰ καλανδῶν Ἰουνίων. Ἔως ἐνταῦθα, φιλοκαλώτατε, ἀρκεσθέντες τοῖς προειρημένοις ἅπασιν τὴν τῶν ἐρμηνευτῶν ὑπόθεσιν ἐδηλώσαμεν. Εἶθ' ἐξῆς εἰς τὰ ἐπίλοιπα ὧν προειρήκαμεν ζητημάτων κατὰ τὰς ὑποσχέσεις, σαῖς εὐχαῖς, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, τὸν νοῦν ἐπιδώμεν περὶ τῶν ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς σταθμῶν τε καὶ μέτρων καὶ ἀριθμῶν δηλώσοντες, πόθεν ἕκαστον ὠνόμασται καὶ τίνας ἕνεκα οὕτω κέκληται καὶ πόθεν τὴν πρόφασιν τῆς ὀνομασίας εἴληφε καὶ τίς ἕκαστου τούτων ἡ ποιότης καὶ ἡ ὄλκη καὶ ἡ δύναμις. Μέτρον ἐστὶ κόρος. Κεῖται δὲ ἐν τῷ κατὰ Λουκᾶν Εὐαγγελίῳ, ὅθεν ὁ Σωτὴρ ἐπαινεῖ τὸν φρόνιμον οἰκονόμον τὸν τοῖς χρεωφειλέταις ἀντὶ κόρων τοσοῦτων ἐν τοῖς σφῶν αὐτῶν χειρογράφοις τοσοῦτους μεταγραψάμενον, ἀντὶ δὲ τοσοῦτων βάδων ἐλαίου τοσοῦτους ποιήσαντα. Ὀνόματα γὰρ εἰσι μέτρων τάδε, λεθέκ, γομόρ, βάδος, σάτον, μόδιος, κάβος, χοῖνιξ, οἴφει σεμιδάλεως, δρᾶξ ἀλεύρου, ἀρτάβη, τρία μέτρα σεμιδάλεως, τρία κανᾶ χονδριτῶν, νέβελ οἴνου, κόλλαθον, ἀλάβαστρον μύρου, καμψάκης ὕδατος, κοτύλη ἐλαίου, κύαθος, μετρητῆς οἴνου, μετρητῆς ἐλαίου, τρυβλίον, ξέστης, ἀμφορεύς, ἀπόρρυμα, σαφιθά, ἴν, χοῦς, στάμνος χρυσοῦ, ἐν ἧ ἀπέκειτο τὸ μάννα, μάρης, κύπρος, κογγιάριον. † Ὁ κόρος εἴληπται ἀπὸ τῆς ἑβραϊκῆς διαλέκτου, ὃς καλεῖται χόρ. Εἰσὶ δὲ μόδιοι λ'. Χόρ δὲ λέγεται ἀπὸ τῆς τοῦ βουνοῦ ὑποθέσεως· χαρία γὰρ καλεῖται βουνός. Βουνισθέντες γὰρ οἱ τριάκοντα μόδιοι ποιοῦσι φορτίον καμήλου. Λεθέκ δέ, ὡς ἐν τῷ Ὠσηὲ τῷ προφήτῃ εἴρηται, ὅτι ἐμισθωσάμην ἑμαυτῷ λεθέκ κριθῶν ἐν ἀντιγράφοις δὲ «γομόρ κριθῶν», τὸ αὐτὸ μὲν ἐστὶ, δέκα γὰρ καὶ πέντε μόδιοι σημαίνονται οὗτοι. Λεθέκ δὲ κατὰ τὴν τῶν Ἑβραίων φωνὴν κέκληται, ὃ ἐστὶν ἔπαρμα, ἀπὸ τοῦ δύνασθαι τὸν νεανίαν ἐπάραντα τοὺς δέκα πέντε μοδίους καὶ ἐπιτεθῆναι τῷ ὄνῳ. Τὸ δ' αὐτὸ τῶν ιε' μοδίων καὶ γομόρ καλεῖται τὸ μέγα, ὃ ἐκ τῆς ἑβραϊδος γομόρ λέγεται. Ἔστι γὰρ καὶ μικρὸν γομόρ. Δύο δὲ εἰσι γομόρ, μέγα καὶ μικρόν· ὧν τὸ μέγα ἰσόμετρόν ἐστι τῷ λεθέκ δεκαπέντε καὶ αὐτὸ ὄν μοδίων, τὸ δὲ μικρόν, ἰβ' βάδων. Καὶ αὐτὸ ἀπὸ τῆς ἑβραϊκῆς διαλέκτου παρήκται, συνωνύμως τῷ ἐλαιοτριβεῖω καλούμενον βίθ. Βάδον γὰρ ἐρμηνεύεται ἐλαιοτριβεῖον. Ἔστι δὲ ξεστῶν πεντήκοντα. Τὸ δὲ μέτρον ἐστὶ τῆς τοῦ ἐλαιοτρίπτου ἐργασίας. Μνασίς ἢ μέδιμος οἶμαι ἐκ τῆς ῥωμαϊκῆς γλώσσης παρήχθησαν· τὸ γὰρ μεδιούμ μέσον ἐρμηνεύεται ἐν ταύτῃ τῇ γλώσσῃ. Μνασίς τοίνυν παρὰ Κυπρίοις μετρεῖται καὶ παρ' ἄλλοις ἔθνεσιν. Εἰσὶ δὲ εἴκοσι μόδιοι σίτου ἢ κριθῶν εἰς τὸν τῶν δέκα καὶ ἑπτὰ ξεστῶν παρὰ Κυπρίοις μόδιον. Μέδιμος δὲ παρ' αὐτοῖς τοῖς Κυπρίοις διάφορος· τὸν γὰρ μέδιμον Σαλαμίνοι, εἴτ' οὖν Κωνσταντιοί, ἐκ πέντε

μοδίων ἔχουσι· Πάφιοι δὲ καὶ Σικελοὶ τεσσάρων ἡμισυ μοδίων αὐτὸν μετροῦσι. Σάτος καλεῖται ἐξ αὐτῆς τῆς ἐβραϊδος διαληφθέν, θηλυκῶς δὲ ἐκφωνούμενον, ἐν δὲ τῇ ἐλληνίδι οὐδετέρως. Σάτον γὰρ λέγομεν καὶ οὐχὶ σάτος. Ἔστι δὲ μόδιος ὑπέργομος, ὥστε πληροῦσθαι μὲν τὸν μόδιον, διὰ δὲ τοῦ ὑπεργίνεσθαι τὸ τέταρτον τοῦ μοδίου. Κέκληται δὲ σάα κατὰ τὴν αὐτὴν διάλεκτον ἐκφωνούμενον λῆψις ἢ ἄρσις, ἀπὸ τοῦ τὸν μετροῦντα ἕξει τινὶ τὸ μέτρον λαμβάνειν τε καὶ κουφίζειν. Τοῦ δὲ μοδίου τὸ ὄνομα διὰ πολλῆς ἀκριβείας ὑπὸ τῶν Ἑβραίων εὐρέθη εἴκοσι δύο ξεστῶν ὑπάρχον, οὐχ ἀπλῶς δέ, οὐδ' ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ διὰ πολλὴν ἀκρίβειαν. Φημὶ δὲ ὁ δίκαιος μόδιος, καθὼς εἴωθεν ὁ νόμος λέγειν, κατὰ τὸ μέτρον τὸ ἅγιον.

Εἴκοσι δύο γὰρ ἔργα, ᾧ φιλοκαλώτατε, ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τῆς ἐβδόμης ἡμέρας, ἅτινά ἐστι τάδε. Τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τοὺς οὐρανοὺς τοὺς ἀνωτέρους, τὴν γῆν, τὰ ὕδατα ἐξ ὧν ἐστι χιῶν καὶ κρύσταλλος καὶ χάλαζα καὶ παγετοὶ καὶ δρόσος, τὰ πνεύματα τὰ λειτουργοῦντα ἐνώπιον αὐτοῦ ἅτινά ἐστι τάδε· ἄγγελοι πρὸ προσώπου καὶ ἄγγελοι τῆς δόξης καὶ ἄγγελοι πνευμάτων πνεόντων, ἄγγελοι νεφελῶν καὶ γνόφων καὶ χιόνος καὶ χαλάζης καὶ πάγου, ἄγγελοι φωνῶν, βροντῶν καὶ ἀστραπῶν, ἄγγελοι ψύχους καὶ καύματος, χειμῶνος καὶ φθινοπώρου καὶ ἔαρος καὶ θέρους καὶ πάντων τῶν πνευμάτων τῶν κτισμάτων αὐτοῦ τῶν ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐν τῇ γῇ, τὰς ἀβύσσους, τὴν τε ὑποκάτω τῆς γῆς καὶ τοῦ χάους, τὸ σκότος τὸ ἐπάνω τῆς ἀβύσσου τῶν ὑδάτων τῶν ποτε ἐπάνω τῆς γῆς, ἐξ οὗ περ σκότος, ἐσπέρα καὶ νύξ, τὸ φῶς ἡμέρας τε καὶ ὄρθρου. Ταῦτα τὰ ἑπτὰ μέγιστα ἔργα ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ. Ἐν τῇ δευτέρᾳ τὸ στερέωμα τὸ ἐν μέσῳ τῶν ὑδάτων. Ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἐμερίσθη τὰ ὕδατα· τὸ ἡμισυ αὐτῶν ἀνέβη ἐπάνω τοῦ στερεώματος καὶ τὸ ἡμισυ αὐτῶν ἔμεινεν ὑποκάτω τοῦ στερεώματος ἐν μέσῳ ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. Τοῦτο μόνον ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ. Τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τὰς θαλάσσας, τοὺς ποταμούς, τὰς πηγὰς καὶ τὰς λίμνας, τὰ σπέρματα τοῦ σπόρου καὶ τὰ βλαστήματα, τὰ ξύλα κάρπιμά τε καὶ ἄκαρπα καὶ τοὺς δρυμούς. Ταῦτα τὰ τέσσαρα ἔργα τὰ μέγιστα ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ. Τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην, τοὺς ἀστέρας.

Ταῦτα τὰ τρία ἔργα τὰ μεγάλα ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ. Τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ τὰ κῆτη τὰ μεγάλα, τοὺς ἰχθύας καὶ τὰ ἄλλα ἔρπετὰ τὰ ἐν τοῖς ὕδασι, τὰ πετεινὰ τὰ πτερωτά. Ταῦτα τὰ τρία ἔργα τὰ μεγάλα ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ. Τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ τὰ θηρία, τὰ κτήνη, τὰ ἔρπετὰ τῆς γῆς, τὸν ἄνθρωπον. Ταῦτα τὰ τέσσαρα μεγάλα ἔργα ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ. Καὶ ἐγένετο πάντα δύο καὶ εἴκοσι γένη ἐν ταῖς 5 ἡμέραις. «Καὶ συνετέλεσε πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ», ὅσα ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ἐν τῇ γῇ, ἐν ταῖς θαλάσσαις καὶ ἐν ταῖς ἀβύσσοις, ἐν τῷ φωτὶ καὶ ἐν τῷ σκότει καὶ ἐν πᾶσι. Καὶ ἀνεπαύσατο ὁ Θεὸς ἐκ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ ἐν τῇ ἐβδόμῃ ἡμέρᾳ καὶ ἠύλόγησεν αὐτὴν καὶ ἡγίασεν αὐτήν. Καὶ ἐδήλωσε δι' ἀγγέλου τῷ Μωϋσῇ ὅτι καὶ εἴκοσι δύο κεφαλαὶ ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι τοῦ Ἰακώβ τοῦ καὶ Ἰσραὴλ λέγων «καὶ ἐκλέξομαι ἐμαυτῷ ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ λαὸν περιούσιον ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν». Αἱ δὲ κεφαλαί, αἱ εἰσι γενεαί, περὶ ὧν εἶπεν ὁ Κύριος, εἰσὶν αὗται: Ἀδάμ, Σήθ, Ἐνῶς, Καϊνάν, Μαλελεήλ, Ἰάρεδ, Ἐνῶχ, Μαθουσάλα, Λάμεχ, Νῶε, Σήμ, Ἀφραζάδ, Σάλα, Ἐβερ, Φαλέχ, Ῥαγαῦ τὸν γὰρ Καϊνάν ... τὸ βιβλίον τῶν ἀριθμῶν, Σερούχ, Ναχώρ, Θαρὲ, Ἀβραάμ, Ἰσαάκ, Ἰακώβ ὁ καὶ Ἰσραὴλ, ὁμοῦ εἴκοσι δύο γενεαὶ δι' ὃ καὶ εἴκοσι δύο εἰσὶ τὰ παρὰ τοῖς Ἑβραίοις γράμματα, ἃ ἐστι ταῦτα· ἄλεφ, βήθ, γιμηλ, δελεδ, η, ουαῦ, ζήθ, ἦθ, τήθ, ἰώθ, χάφ, λαμεδ, μήμ, νουν, σαμεχ, αἰν, φη, σαδη, κωφ, ρης, σιν, θαῦ. Διόπερ καὶ

είκοσι δύο βίβλοι εἰσὶ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ῥηταὶ καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς Ἑβραίοις εἴκοσι ἑπτὰ μὲν οὖσαι εἴκοσι δύο δὲ ἀριθμούμεναι ἐπειδήπερ καὶ πέντε τῶν στοιχείων παρ' αὐτοῖς διπλοῦνται τὸ χάφ διπλοῦν καὶ τὸ μέμ καὶ τὸ νοῦν καὶ τὸ φὶ καὶ τὸ σάδι.

Οὕτως γὰρ αἱ βίβλοι ἀριθμοῦνται ἄ Βιρσήθ, ἡ καλεῖται Γένεσις κόσμου. Ἐλησιμῶθ, ἡ Ἔξοδος τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου. Οὐαῖεκρά, ἡ ἐρμηνεύεται Λευιτικόν. Οὐαῖδαβήρ, ἡ ἔστιν Ἀριθμῶν. Ἐλλεδεβαρείμ, τὸ Δευτερονόμιον. Διησοῦ, ἡ τοῦ Ἰησοῦτοῦ Ναυῆ. Διώβ, ἡ τοῦ Ἰώβ. Δεσωφτεῖμ, ἡ τῶν Κριτῶν. Δερούθ, ἡ τῆς Ῥούθ. Σφερτελεῖμ, τὸ Ψαλτήριον. Δεβριαμείν, ἡ πρώτη τῶν Παραλειπομένων. Δεβριαμείν, Παραλειπομένων δευτέρα. Δεσαμουήλ, Βασιλειῶν πρώτη. Δαδουδεσαμουήλ, Βασιλειῶν δευτέρα. Δμαλαχείμ, Βασιλειῶν τρίτη. Δμαλαχείμ, Βασιλειῶν τετάρτη. Δμεθαλώθ, ἡ Παροιμιῶν. Δεκωέλεθ, ὁ Ἐκκλησιαστής. Σιραθσιρέιν, τὸ Ἄσμα τῶν Ἀσμάτων. Δαθαριασαρά, τὸ Δωδεκαπρόφητον. Δησαῖου, τοῦ προφήτου Ἡσαΐου. Διερεμίου, ἡ τοῦ Ἰερεμίου. Διεζεκιήλ, ἡ τοῦ Ἰεζεκιήλ. Δεδανιήλ, ἡ τοῦ Δανιήλ. Δέσδρα, ἡ τοῦ Ἔσδρα πρώτη. Δέσδρα, ἡ τοῦ Ἔσδρα δευτέρα. Δεσθήρ, ἡ τῆς Ἔσθήρ. Αὗται δὲ αἱ εἴκοσι ἑπτὰ βίβλοι εἴκοσι δύο ἀριθμοῦνται κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν στοιχείων, ἐπειδήπερ καὶ πέντε στοιχεῖα διπλοῦνται, καθὼς ἄνω προείπομεν. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλη μικρὰ βίβλος, ἡ καλεῖται Κινῶθ, ἣτις ἐρμηνεύεται θρήνοι Ἰερεμίου. Αὕτη δὲ τῷ Ἰερεμίᾳ συνάπτεται, ἣτις ἐστὶ περισσὴ τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῷ Ἰερεμίᾳ συναπτομένη. Οὗτοι οἱ εἴκοσι δύο ἀριθμοὶ πανταχοῦ εὐρίσκόμενοι καὶ ἐν διαφοροῖς εἶδεσιν ἀριθμούμενοι, ἔν τε τοῖς εἴκοσι δύο ἔργοις, οἷς ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐν ταῖς ἕξ ἡμέραις τῆς κοσμοποιΐας, καὶ ἐν ταῖς εἴκοσι δύο γενεαῖς ἀπὸ Ἀδὰμ ἄχρι τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ἐν τοῖς εἴκοσι δύο στοιχείοις τῶν γραμμάτων ἀπὸ τοῦ ἄλεφ ἄχρι τοῦ θαῦ καὶ ἐν ταῖς εἴκοσι δύο βίβλοις ἀπὸ τῆς Γενέσεως ἄχρι τῆς Ἔσθήρ, μέτρον ἡμῖν ἐγέννησαν εἴκοσι δύο ξεστῶν, ὃ καλεῖται παρ' Ἑβραίοις μόδη, παρ' Ἑλλησι δὲ μόδια, διὰ τὴν τρανότητα. Παραπλησίως δὲ καὶ Αἰγύπτιοι μέντοι τοῦτο καλοῦσιν.

Ὅμοιως δὲ καὶ Σύροι καὶ Ἀραβες μόδια λέγουσιν, ὃ ἐρμηνεύεται ὁμολογία. Πληρωθεὶς γὰρ ὁ μόδιος ὁμολογεῖ ὅτι πεπλήρωμαι. Καὶ κατ' ἄλλας δὲ ἐρμηνείας διαφορῶς καλεῖται. Καλεῖται δὲ καὶ γνώμων, ὃ ἔστι μέτρον. Καλεῖται ὁμολογία καὶ ὁμολόγημα καὶ ὁμόλογος. Τῷ δὲ ἀριθμῷ τῶν κβ' ἔργων τοῦ Θεοῦ τῶν ἀπ' ἀρχῆς καὶ τῶν κβ' γενεῶν ἕως τοῦ Ἰακώβ καὶ τῶν κβ' βιβλίων ἕως τῆς Ἔσθήρ καὶ διὰ τῆς τῶν κβ' γραμμάτων ὑποθέσεως, ἐξ ὧν ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ ἡμῶν παρέστη καὶ Θεοῦ διδασκαλία ἡμῖν προτετύπεται, τοῦτο δηλοῦται, ὅτι ἐκ τοῦ νόμου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ μυστηρίων Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ἡμῖν ἐρχόμενος ἐμαρτυρήθη καὶ ἀπεκαλύφθη, ὃς ἐλθὼν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ ἐπλήρωσεν ἡμῖν τὸ μέτρον τῆς ζωῆς διὰ τοῦ μοδίου, τοῦτ' ἐστὶ τῆς ὁμολογίας, παντὶ τῷ εἰς αὐτὸν ὁμολογήσαντι καὶ τὴν ζωὴν παρ' αὐτοῦ κομισαμένῳ. Δι' ὃ τὸ μέτρον τὸ ἅγιον Ἑβραῖοι λέγουσιν ὅτι ἐστὶ κβ' ξεστῶν κατὰ τοὺς προειρημένους ἀριθμοὺς τοὺς διαφορῶς εἰρημένους. Πολλοὶ γὰρ τῶν ἄλλων ἔθνων ἢ προσέθεντο ἢ ἀφείλοντο ἀπὸ τοῦ μέτρου τούτου, τοῦ ἀκριβῶς παρ' Ἑβραίοις ἀριθμηθέντος. Ἀλλὰ καὶ παρὰ Ῥωμαίοις συμβέβηκεν ὁμοιοκαταλήπτως μοδίου μ μέτρον καλεῖσθαι, ὡσπερ παρ' Ἑβραίοις τὸ ἄλεφ τῷ παιδίῳ τὸ μανθάνειν παραινεῖ, καὶ παρ' Ἑλλησι τὸ ἀλφεῖν ζητεῖν συμβέβηκε καλεῖσθαι· ὅθεν δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἄλφα ἐξ ἑβραϊδος παρηνέχθη εἰς τὴν ἑλληνίδα. Τὸ γοῦν μόδιον ὡς ἐκ τῆς ἑβραϊδος ἠύρεθη, ὁμολογεῖν λεχθέν, ὡς πολλάκις εἶπον, διὰ τῆς χρήσεως ἐρμηνεύεται. Εἰ μὴ γὰρ αὐτὸν πληρεστάτως γεμίσειε τις, οὐχ ὁμολογεῖ ὅτι πεπλήρωμαι, πλήσας δὲ τὸ μέτρον καὶ ῥιτλιάσας ἀπετέλεσε μόδιον,

τουτέστι πλήσας τὸ μέτρον ὁμολογεῖ ὅτι πεπλήρωμαι. Μετενεχθὲν δὲ τὸ ὄνομα εἰς ἑλληνίδα, ὡς ἔφην, ἀπὸ τοῦ μόδι ; μόδιος κέκληται διὰ τὴν τρανότητα. Κάβος δὲ ἐξ αὐτῆς τῆς διαλέκτου διάφορον μέτρον ἐστὶν ἦγουν τὸ τέταρτον μοδίου. Χοῖνιξ δὲ καὶ ὑφὴ ἔν μὲν ἐστι, διττῶ δὲ ὀνόματι κέκληται. Ἔστι δὲ δύο ξεστῶν καὶ ποστημορίου. Δράξ ἀλεύρου· τοῦτο ἀπερίεργόν ἐστι καὶ πᾶσι δῆλον. Ἀρτάβη, τοῦτο τὸ μέτρον παρ' Αἰγυπτίοις ἐκλήθη. Ἔστι δὲ οὐβ' ξεστῶν. Ἐκ πολλῆς δὲ ἀκριβείας καὶ τοῦτο οὕτως συνήχθη· ἐβδομήκοντα δύο γὰρ ἄνδρες τότε τὸν πύργον ὠκοδόμουν, ὅτε καὶ εἰς ἐβδομήκοντα δύο γλώσσας ἐκ μιᾶς συνεχέθησαν· ὅθεν καὶ μέρορες ἐκλήθησαν εἰς τὴν μεμερισμένην φωνήν. Τὸ δ' αὐτὸ καὶ ὁ μετρητὴς τὸ μέτρον ἔχει τῶν οὐβ' ξεστῶν κατὰ τὸ μέτρον τὸ ἅγιον. Τρία μέτρα σεμιδάλεως, ἃ τοῖς ἀγγέλοις Ἀβραὰμ τῇ Σάρρα ἐτοιμάζειν προσέταττεν, ἐξ ὧν τριῶν μέτρων ἐγκρυφίαν ἄρτου γενέσθαι ἐνετείλατο. Ταῦτα δὲ τὰ μέτρα ἕκαστον γόμορ ἐχώρει. Τὸ δὲ γόμορ δέκατον ἦν τοῦ μεγάλου μέτρου, τοῦτ' ἔστι τῆς ἀρτάβης, ὃ γίνεται ἐπτὰ ξεστῶν καὶ πέμπτον. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ μοδίῳ τοῦ γόμορ τρία μέτρα πάλιν ὑπάρχει, ἃ ἐγένοντο ἀπὸ ξεστῶν β' καὶ γ'. Τρία κανᾶ χονδριτῶν, ἔνθα εἰώθασιν τότε ἐν τοῖς καινοῖς ἀποτιθέσθαι τοὺς χονδρίτας. Ἔστι δὲ εἶδος σίτου εἰς δύο τεμνομένου. Νέβελ οἴνου, ὅπερ ἐστὶ μέτρον ξεστῶν ρν', ὃ ποιεῖ ὑγρὰ σάτα γ'. Τὸ γὰρ ὑγρὸν σάτον νς' ξεστῶν ὑπάρχει. Ἀλάβαστρον μύρου, βικίον μὲν ὑέλινόν ἐστιν χωροῦν λίτραν ἐλαίου. Τὸ δὲ μέτρον ἐστὶ ξέστου τὸ ἥμισυ. Ἀλάβαστρον δὲ κέκληται διὰ τὸ εὐθρυπτον, ἀλλὶ ἀπεικαζόμενον. Καμφάκης ὕδατος δώδεκα μὲν ξεστῶν ἐστὶ τὸ μέτρον. Ὁ δὲ τῷ Ἥλιᾳ ἐτοιμασθεὶς ὁ καὶ αὐτὸς καμφάκης ἦν τεσσάρων ξεστῶν τὸ μέτρον. Κοτύλη ἥμισυ ξέστου ὑπάρχει· κέκληται δὲ κοτύλη ἀπὸ τοῦ τὸν ξέστην εἰς δύο κόπτεσθαι. Κυάθος ἐστὶν ἕκτον ξέστου. Μεδεκῶθ δὲ λέγει τοὺς κυάθους ἢ Γραφή. Τὰ δὲ μασμαρῶθ λέγει τοὺς διυλιστήρας, οὓς καὶ ἰθμούς καλοῦμεν.

Τῷ αὐτῷ δὲ ὀνόματι ἀμφοτέρα κέχρηται, ἐπεὶ καὶ τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν ἔχουσι. Τρυβλίον ὀψόβαφόν ἐστι τὴν πλάσιν, ἥτοι παροψίς, ἥμισυ δὲ ξέστου τὸ μέτρον ἔχει. Ξέστης ὁ Ἀλεξανδρινὸς δύο λιτρῶν φέρει ὀλκὴν ἐν τῷ ἐλαίῳ. Ἀπόρρυμα παρὰ μόνους Θηβαίοις μετρεῖται. Ἡμισυ γὰρ τοῦ σαΐτου ἐστίν. Ὁ δὲ ἀληθινὸς σαΐτης ξεστῶν ἐστὶν κβ'. Σαβιθά. Τοῦτον συριατικόν ἐστὶ τὸ ὄνομα, ὃ ἐρμηνεύεται ληνιαῖον ἄντλημα, παρὰ Ἀσκαλωνίταις ξεστῶν κβ'. Ἴν. Τὸ ἴν μέγα ξεστῶν ἐστὶ ἰη', τὸ δὲ ἅγιον ἴν ξεστῶν θ'. Χοῦς ἐστὶ ξεστῶν η'. Τὸ δὲ καλούμενον ἅγιον ξεστῶν ἔξ, ὃ ἐστὶ δωδέκατον μετρητοῦ. Τάλαντόν ἐστὶ τὸ ὑπερβάλλον πᾶν σταθμιζόμενον μέτρον, κατὰ δὲ τὸν λιτρισμόν ρκε' λιτρῶν ὑπάρχει. Ἐξακισχίλια λεπτὰ τοῦ ταλάντου, ἃ λεπτὰ καλεῖται ἀσσάρια. Ἐξήκοντα δὲ ἀσσάρια ὑπάρχει τὸ δηνάριον. Ἐκατὸν δὲ δηνάρια ὑπῆρχεν ὁ ἀργυροῦς, ἀπ' ἀρχῆς δὲ ἐτυπώθη ἀργυροῦς τὸ νόμισμα. Ἐκ δὲ τῶν ἀσσαρίων ἀπ' ἀρχῆς τοῦτο ἐφοίτησε. Φασὶ δὲ τὸν Ἀβραὰμ εἰς τὴν Χαναanaίαν τὸν τύπον ἐνηνοχέσαι. Τοῦ δὲ ταλάντου τὸ ἑκατοστὸν εἰκοστὸν πέμπτον λίτρα μία. Ἡ δὲ λίτρα ιβ' οὐγγιῶν ὑπάρχει. Ἡ δὲ οὐγγία ἔχει στατήρας δύο. Ὁ δὲ στατήρ ἥμισυ μὲν ἐστὶν οὐγγίας, ἔχων δύο δίδραγμα. Καλεῖται δὲ καὶ ὁ κοδράνης τὸ σίκλον. Τὸ δὲ σίκλον τὸ τέταρτον μὲν ἦν τῆς οὐγγίας, ἥμισυ δὲ τοῦ στατήρος, δύο δραγμας ἔχων. Ὀγδοον γὰρ τῆς οὐγγίας ἦν ἡ δραγμὴ. Ἐκαλεῖτο δὲ καὶ ὀλκὴ ἢ δραγμὴ τοῦ αὐτοῦ σταθμοῦ. Φημὶ δὲ ὡς καὶ τῷ σίκλῳ τὴν τρίχα τοῦ Ἀβεσαλῶμ ἐστάθμιζον κατὰ τὸν καιρόν, ὃν ἐκουρεύετο, ὀλκὴν ἐχούσης ρκε' σίκλων, ὃ ἐστὶ λα' οὐγγίας καὶ σίκλου ἑνός, ὡς δύο ἥμισυ λιτρῶν καὶ σίκλου ἑνός. Ὁβολὸς καὶ αὐτὸς ἐν ἀργύροις ἐτυποῦτο. Ὀγδοον δὲ ἦν καὶ οὗτος τῆς οὐγγίας, οὐκ ἐξ ἀργύρου πεποιημένος, ἀλλ' ἀπὸ σιδήρου. Ἦν δὲ καὶ ἕτερος ὀβολὸς ἐξ ἀργύρου τυπούμενος, νόμισμα ὧν, ὃ ἦν λεπτότατον, ὀγδοηκοστὸν δὲ ἦν τῆς οὐγγίας. Λέγει γὰρ ἐν τῷ Λευιτικῷ «τὸ δὲ

δίδραγμα ἑξήκοντα ὀβολοί». Ὅτι δὲ τέταρτόν ἐστι τῆς οὐγγίας τὸ δίδραγμα ἤδη ἐδείξαμεν. Χαλκοῖ. Τούτους οἱ Αἰγύπτιοι ἐφεύραντο. Ἀργύρια δὲ ἐστὶ τετυπωμένα, διὸ παρὰ Ἀλεξανδρεῦσι τὰ ἀργύρια χάλκινα καλεῖται. Ἔστι δὲ ὁ χαλκοῦς τῷ σταθμῷ ὄγδοον οὐγγίας, ὡς ἡ δραγμὴ. Μνάς, ἣτις τῆ ἑβραΐδι μνήμη καλεῖται. Ἡ δὲ Ἰταλικὴ μνάς τεσσαράκοντα στατήρων ἐστίν, ὅπερ ἐστὶν οὐγγίων κ', λίτρας μιᾶς καὶ διμοίρου. Ἀργυρίων δὲ πολλοὶ τύποι κατὰ καιροὺς γεγόνασι. Τὸ δὲ νομίον τετύπεται ἀπὸ Νουμᾶ τινὸς βασιλεύσαντος τῶν Ῥωμαίων. Δίχρυσον δὲ ἐκάλουσαν οἱ παλαιοὶ τὸ ἥμισυ τοῦ ἀργύρου. Τὸ δὲ ἄργυρον τοῦτο ἐστίν, ὃ οἱ Ῥωμαῖοι μιλιαρῖσιον καλοῦσιν, ὃ ἐρμηνεύεται στρατιωτικὸν δόμα. Τὸ δὲ δίχρυσον καὶ τοῦτο ἀργύριον ἦν· ὅπερ ὕστερον κίβδηλον ἐκλήθη ἐξ αἰτίας τοῦ ἀναιρεθῆναι τὸν κατὰ καιρὸν βασιλέα καὶ ἐκβληθῆναι τὸν αὐτοῦ χαρακτήρα ἐκ τοῦ δίχρυσου, ὃς ἦν αὐτῷ ἐμπερόμενος. Ἐκτοτε γὰρ ἔνθα ἂν εὐρέθη τὴν τοῦ ἀναιρεθέντος βασιλέως φέρων εἰκόνα, κίβδηλος ὠνομάζετο, ἥγουν ἀδόκιμος. Φόλης, ὃ καὶ βαλάντιον καλεῖται. Διπλοῦν δὲ ἐστὶν ὑπὸ δύο ἀργύρων συγκείμενον, οἷ γίνονται σὴ δηνάρια. Καὶ φόλης δύο λεπτὰ κατὰ τὸν δηναρισμόν, ἀλλ' οὐ κατὰ τὸν ἀργυρισμόν. Μάρης μέτρον ἐστὶ παρὰ Ποντικοῖς δύο ὑδριῶν. Ἡ δὲ ὑδρία αὐτοῖς δέκα ξεστῶν ἐστίν, ὥστε εἶναι τὸν κύπρον ἑξήκοντα ξεστῶν Ἀλεξανδρινῶν.

Κύπρος παρὰ τοῖς αὐτοῖς Ποντικοῖς μέτρον ἐστὶ ξηρῶν γεννημάτων, μόδιοι δύο, ὃ λέγεται εἶναι παρ' αὐτοῖς χοινίκων πέντε. Ὁ δὲ χοῖνιξ παρ' αὐτοῖς ξεστῶν ἐστὶ πέντε, ὥστε εἶναι τὸν κύπρον ξεστῶν κ'. Ὁ γὰρ μέγας παρ' αὐτοῖς μόδιος ξεστῶν κδ'. Κόλλαθον ἐστὶ παρὰ τοῖς Σύροις τὸ ἥμισυ τοῦ ὑγροῦ σάτου. Ἔστι δὲ ξεστῶν κε'. Κογγιάριον δὲ μέτρον ἐστὶν ὑγροῦ, καὶ αὐτὸ παρ' Ἑβραίοις ἐκφωνούμενον· τοῦτο τὸ μέτρον ἐστὶν ἐν χρονογραφίαις Εὐσεβίου καὶ τῶν ἄλλων χρονογράφων δηλούμενον, ὡς ἕκαστος τῶν τότε βασιλέων κατὰ φιλοτιμίαν τῷ δήμῳ Ῥωμαίων πρὸς εὐφρασίαν ἐχαρίζοντο, ὃ ἐρμηνεύεται συνημμένον ἢ συνεστραμμένον.